

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce
Richard Hubert

Coming out u mladých gayů v České republice a na Slovensku

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a uvedl veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použil.

V Olomouci dne 5. 2. 2013

Richard Hubert

Poděkování

Děkuji mé vedoucí práce PhDr. Pechové Olze, PhD., za odborné vedení mé bakalářské práce, trpělivost, poskytování rad, postřehů a připomínek.

Děkuji Mgr. Ruth J. Weiniger za velkou pomoc, bez které by tato práce nejspíš nemohla vzniknout.

Děkuji všem osloveným klukům za ochotně poskytnuté rozhovory a všem ostatním, kteří jakkoliv dopomohli vzniku této práce.

Děkuji mé rodině a přátelům za cennou podporu a zázemí, které mi v průběhu práce poskytovali a trpělivost, kterou se mnou po celou dobu měli.

Úvod

Již není žádnou novinkou to, že se homosexuálové otevřeně vyskytují ve společnosti a proto jsem téma vztahující se k homosexualitě vybíral naprosto účelně. Je to součást lidské existence, která se ovšem ne vždy setkává se samozřejmým přístupem okolí. Přiblížením této problematiky a porovnáním postojů k ní u nás, v České republice, a v sousedním Slovensku věřím, že přimíchám do informovanosti širokého okolí, ve kterém sám žiji, další informace a osvětu. Vzhledem ke stoupající otevřenosti společnosti, stoupá i otevřenost homosexuálů, proto je potřeba aby i pracovníci ve školství byli otevřeni těmto lidem a měli dostatek informací o problematice, které se jim prostřednictvím této práce budu snažit poskytnout. Coming out je proces, se kterým se každý homosexuál setká. Setkává se s ním poté i nejbližší okolí jedince a v neposlední řadě se s ním setkává také široká veřejnost. Reakce ovšem není vždy adekvátní a taková, aby byl proces „vyoutování se“ jedinci co nejvíce ulehčen a nezanechal v něm žádné negativní stopy. Byli jsme vychováni v tom, že jednou si najdeme děvče, oženíme se a budeme mít děti. Občas je tahle představa rodiny a společnosti prostě narušena. Gay tuto tradici naplnit nemůže, aniž by jakkoli strádal. Před každým takovým člověkem je strastiplná cesta, na kterou se musí vydat sám. Můžeme však pomoci lidem, kteří procházejí tímto procesem a nejen jim, ale také jejich blízkému okolí ať už jako pedagogové, speciální pedagogové, psychologové, psychiatři, rodiče, přátelé, kamarádi či spolužáci.

V první části se pokusím nastínit základní informace o homosexualitě, coming outu, diskriminaci. V další fázi nahlédneme do drobného výzkumu, který proběhl na opravdu zajímavém výzkumném souboru, který je jedinečný tím, že je složen nejen z gayů, ale ze slovenských i českých gayů. Následná analýza výsledků přibližuje detaily z průběhu vlastního coming outu respondentů, jejich pocitů, prožívání, potřeb a výsledků tohoto procesu. Finální komparace výsledků mezi českými a slovenskými respondenty nabízí náhled na aktuální rozdíly v postupu a prožívání coming outu gayů v České republice a na Slovensku.

Obsah

ÚVOD.....	4
I. TEORETICKÁ ČÁST	7
1 HOMOSEXUALITA	8
1.1 VŠEOBECNĚ O HOMOSEXUALITĚ	8
1.2 HOMOSEXUÁLNÍ ORIENTACE, CHOVÁNÍ A IDENTIFIKACE.....	8
1.2.1 <i>Homosexuální orientace</i>	8
1.2.2 <i>Homosexuální chování a homosexuální identifikace</i>	8
1.3 DEFINICE HOMOSEXUALITY.....	10
1.4 DĚLENÍ HOMOSEXUALITY	10
1.5 TEORIE O PŘÍČINÁCH VZNIKU HOMOSEXUALITY	11
1.6 HOMOFOBIE A DISKRIMINACE	12
2 COMING OUT.....	15
2.1.1 <i>Všeobecně o coming outu</i>	15
2.1.2 <i>Příčiny coming outu</i>	16
2.1.3 <i>Průběh coming outu</i>	17
2.1.4 <i>Colemanův model</i>	18
2.1.5 <i>Model Cassové</i>	19
2.1.6 <i>Model Sophie</i>	21
2.1.7 <i>Harrisonův model</i>	22
2.1.8 <i>Srovnání modelů</i>	23
2.2 COMING OUT V SOCIÁLNÍM KONTEXTU	24
2.2.1 <i>Rodiče a coming out</i>	24
2.2.2 <i>Svěřit se, nebo ne?</i>	25
2.2.3 <i>Fáze rodičovského coming outu</i>	25
2.2.4 <i>Coming out a škola</i>	28
3 SHRNUÍ TEORETICKÝCH POZNATKŮ	30
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	31
1 CÍLE VÝZKUMU.....	32
2 METODOLOGIE VÝZKUMU	33
2.1 METODIKA ROZHOVORU	33
2.2 METODIKA ZPRACOVÁNÍ, ANALÝZY DAT.....	35

3	VÝZKUMNÝ SOUBOR	39
3.1	ZÁKLADNÍ ÚDAJE O RESPONDENTECH.....	41
3.1.1	<i>Jména a věk respondentů .....</i>	<i>41</i>
3.1.2	<i>Místo bydliště a místo dospívání .....</i>	<i>42</i>
3.1.3	<i>Dosažené vzdělání respondentů .....</i>	<i>45</i>
3.1.4	<i>Povolání rodičů a sourozenci .....</i>	<i>45</i>
3.1.5	<i>Spolubydlící.....</i>	<i>46</i>
4	VÝSLEDKY VÝZKUMU	47
4.1	„VYOUTOVANÍ“ RESPONDENTÍ?	47
4.2	COMING OUT JAKO KONTINUÁLNÍ PROCES	48
4.3	COMING OUT V RODINĚ A DOMÁCÍ ZÁZEMÍ	49
4.4	COMING OUT VRSTEVNÍKŮM A VE ŠKOLNÍM KOLEKTIVU	59
4.5	COMING OUT A SOCIALIZACE V RÁMCI LGBT KOMUNITY	63
4.6	EVENTUÁLNÍ ROZDÍLY U ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH RESPONDENTŮ.....	67
5	DISKUZE	68
6	ZÁVĚR.....	71
	POUŽITÁ LITERATURA.....	72
	PŘÍLOHY.....	75

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Homosexualita

Kolem homosexuality existuje již mnoho zdrojů a informací. Stále ovšem existují rozpory o tom, proč se vlastně rodí homosexuální jedinci. Existují různé teorie o tom, jak homosexualita vzniká, ale je podstatné si uvědomit co to vlastně homosexualita je. Je na každém z nás, aby zaujal postoj k homosexualitě, načerpání informací o tomto jevu je základním předpokladem k tomu, abychom mohli takový postoj zaujmout.

1.1 Všeobecně o homosexualitě

1.2 Homosexuální orientace, chování a identifikace

1.2.1 Homosexuální orientace

Homosexuální orientace se vyznačuje jako schopnost zamilovat se do jedince stejného pohlaví. Abychom mohli určit sexuální orientaci, je důležité se věnovat vlastnímu prožívání sexuality, respektive sexuálním fantaziím, snům a přáním, přičemž důležité je jakého druhu tyto fantazie, sny a přání jsou. (Janošová, 2000). Homosexuální orientace je zastoupena zhruba 4% osob v celkové populaci (Procházka, Weiss, Brzek, 2002).

1.2.2 Homosexuální chování a homosexuální identifikace

Homosexuální chování je pohlavní styk, nebo obdobná sexuální aktivita s osobou stejného pohlaví (Procházka, 2002). Homosexuální orientace se od homosexuálního chování liší tím, že je doprovázena právě onou schopností chovat milostné city k osobě stejného pohlaví. Většina jedinců má sexuální chování shodné se svou sexuální orientací. Homosexuální jedinec také může prožívat heterosexuální chování (sex s osobou opačného pohlaví), například proto, že ještě nepoznal svou homosexualitu nebo odmítáním své homosexuální orientace.¹ Někteří jedinci navazují vztahy jak s muži, tak se ženami, prožívají tedy jak

---

¹ viz. níže - Egodystonní homosexualita

² Bisexualita = Jedinec je přitahován příslušníky obou pohlaví.

³ Gay-for-pay = z angl. jazyka, pochází z oblasti erotických služeb a filmové produkce. Popisuje muže, který

homosexuální, tak heterosexuální chování a mohou se hodnotit jako bisexuálně orientovaní² lidé nebo jako heterosexuálové. Jsou i tací, kteří navazují sexuální vztahy jen se stejným pohlavím, ale nehodnotí se jako homosexuálně orientovaní. Odhad četnosti čistě homosexuálního chování je zhruba 1 – 2% populace. (Procházka, 2002). Vedle pojmu homosexuální chování se vyskytuje také pojem *náhrazková sexualita*, dá se stručně popsat jako homosexuální vztahy u heterosexuálních jedinců. Nejčastěji se objevuje v období puberty při experimentování a hledání sebe sama a při nedostatku sexuálně přitažlivějších a vhodnějších partnerů, např. ve vězeních. Homosexuální chování můžeme dále zpozorovat také u mužů, kteří provozují prostituci (Procházka, 2002), nebo u mužů, kteří fotí, natáčejí pornografické snímky za úplatu, tzv. Gay-for-pay³ (Bočák, 2011). *Sexuální identifikace* je, jednoduše řečeno, to „kým se cítíme být“. Zdali se cítíme být mužem či ženou, heterosexuálem, homosexuálem, bisexuálem, asexuálem⁴, či transsexuálem⁵. Příslušnost k určitému pohlaví si uvědomujeme zhruba mezi dvanáctým a osmnáctým měsícem života. Proběhne pohlavní identifikace a následná komplementace s rodičem opačného pohlaví. Dostáváme *sociosexuální roli* (Kaňka, 2000). Po završení pohlavní identifikace a akceptování daného pohlaví se jedinec učí splňovat svou sexuální roli, která je vnějším projevem pohlavní identity. Sexuální identita nemusí být v souladu s biologickým pohlavím, sexuální orientací a sexuálním chováním (Raboch, Pavlovský, 2003). Způsob prezentace své pohlavní identity má jedinec většinou daný zvyky a kulturou společnosti, ve které žije. Samotnému sexuálnímu vztahu s druhou osobou předchází určité sexuální chování, které osoba vykazuje již od dětství. Snaží se tím dosáhnout psychického i fyzického naplnění sexuálních potřeb. Toto chování může navazovat již na samotnou sexuální orientaci jedince. (Weiss, 2002). Homosexuálně se identifikuje zhruba 2 – 3% obyvatel. (Procházka, 2002).

---

² Bisexualita = Jedinec je přitahován příslušníky obou pohlaví.

³ Gay-for-pay = z angl. jazyka, pochází z oblasti erotických služeb a filmové produkce. Popisuje muže, který se identifikuje jako heterosexuální, přičemž za úplatu vystupuje jako homosexuál.

⁴ Asexualita = absence sexuální touhy, sexuální orientace

⁵ Transsexualita = transsexuál se neztotožňuje se svým biologickým pohlavím a touží být opačným pohlavím, mít jeho tělesné znaky a projevy, obvykle spěje k chirurgické a hormonální změně pohlaví.

1.3 Definice homosexuality

Homosexualitas atis, vychází z řeckého *homos* – stejný a latinského *sexus* – pohlaví. Přesně je definována jako *geneticky podmíněný celoživotní a neměnný stav, při kterém jedinec za účelem sexuálního a citového kontaktu dává přednost osobám stejného pohlaví. Takto vytvořený vztah se svojí kvalitou plně vyrovná vztahu heterosexuálnímu.* (Buryánek, Vaněčková, 2001). Nesmíme opomenout ani další definice: „*Homosexualitou rozumíme trvalou citovou a erotickou preferenci osob stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nezvolený stav, charakterizován tím, že jeho nositel je pohlavně přitahován a vzrušován převážně či výlučně osobami stejného pohlaví*“ (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992).

1.4 Dělení homosexuality

Homosexualita se dělí pomocí několika faktorů. Jde o dělení na základě pohlaví na mužskou a ženskou homosexualitu. Homosexuální muži se nyní nejčastěji označují jako *gayové* (z angl. *gay* = veselý, živý). Hanlivě mohou být označeni jako „*teplouši, buzeranti, buzny*“. Staré názvy pro homosexualitu jsou např. *androfil, uranista, pederast, sodomista*. Homosexuální žena se nejčastěji označuje jako *lesba*. Dále dělíme homosexualitu dle preferencí při pohlavním aktu na *aktivního, androfilního partnera* (preference mužské sexuální role), na *pasivního, femininního partnera* (preference ženské sexuální role) a na *versatilního partnera*, ten se vyznačuje tím, že kombinuje aktivní i pasivní sexuální roli. (Underwood, 2003). Věk vyhledávaných sexuálních partnerů také souvisí s dělením homosexuality. Vyhledávání sexuálních partnerů mladších 13 let je označováno za *pedofilii*, která je dle platných zákonů České republiky trestná (§ 187 trestního zákoníku ČR, ve znění pozdějších předpisů). Vyhledávání partnerů ve věku 15 – 20 let je označováno za *efebofilii*. Sexuální zaměření na dospělé muže je nazýváno *androfilii* a zaměření na muže v seniorském věku za *gerontofilii*. Velmi důležité je dělení homosexuality ze sexuologického hlediska na *egodystonní* a *egosyntonní*. ***Egodystonní homosexualita*** je taková, která je nepochybná, ale jedinec ji popírá a odmítá přijmout. Snaží se heterosexuálně adaptovat, ovšem neúspěšně. Může být impulzem pro vznik psychických obtíží, poruch. Jako taková je obsažena v desáté revizi Mezinárodní

klasifikace nemocí.⁶ *Egosyntonní homosexualita* je vnitřně přiznaná a akceptovaná homosexualita. Jedinec je v tomto případě se svou sexuální orientací smířen a schopen ji přiznat okolí.⁷

1.5 Teorie o příčinách vzniku homosexuality

Diskuzí a dohadů o tom jak a proč homosexualita vzniká je spousta. Hovoří se o genetických predispozicích, endokrinních faktorech a probíhaly i výzkumy ze strany neurobiologie. Na druhé straně jsou zde i teorie o tom, že na vzniku homosexuality se podílí prostředí jedince, společnost, rodina atp. Vzhledem k tomu, že sexuální orientace, sexuální preference a pohlavní identita jsou uloženy v hypotalamu, části mozku, je pravděpodobné, že biologické aspekty sehrávají jakousi roli v procesu vývoje jedince. Nahlédneme-li do genetických teorií, takse zde hovoří o *chromozomu X*, který předává matka svému dítěti. Ovšem mnoho vědců se shoduje, že na vzniku homosexuality se nepodílí jen chromozom X. Rozhodně je jasné, že sexuální orientace je určena mnohem dříve, než začne jedinec v pubertě pohlavně cítit. (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, 1992). Dále byly zkoumány například dvojčata. Některé z těchto studií prokázaly na velkém zkoumaném vzorku, že shoda v sexuální orientaci je až 95% u jednovaječných dvojčat a 15% u dvojvaječných dvojčat. Tato studie sice prokázala, že genetické vlivy se opravdu podílejí na vzniku homosexuality, ale pravděpodobně nejsou jediné. Může to být například některá ze sociálních teorií. Freudova psychoanalytická teorie říká, že od dětství až do dospělosti prochází jedinec psychosexuálním vývojem. Dle Freuda je součástí tohoto vývoje také stádium, kdy je jedinec přitahován stejným pohlavím, kterým si většina populace projde před dosažením puberty. Jádro jeho teorie je v tom, že homosexuálně orientovaní lidé se vyvíjí pomaleji nebo se v tomto vývoji úplně zastaví. Toto zastavení může být, dle Freuda spojeno s přítomností příliš ochranné matky a zároveň/nebo/nepřítomností dominantního otce. Další z možných teorií jsou endokrinologické. Například teorie hormonálních příčin vychází z toho, že v určité fázi vývoje plodu, nebo pár měsíců po porodu, jsou více přítomny hormony druhého pohlaví během pohlavní diferenciaci mozku, tímto se zvyšuje pravděpodobnost na inklinování jedince k homosexualitě. Žádná

---

⁶ Kód dg. F66.1, Egodystonická sexuální orientace, MKN, 10. revize.

⁷ Tzv. coming out, viz.dále.

z existujících teorií zatím nebyla potvrzená jako definitivní a mezi odborníky se stále existují spory o tom, kde je vlastně pravda.

1.6 Homofobie a diskriminace

Slovo *homofobie* pochází z řeckého slova *hómos* = stejný a *phóbos* = strach. Tento pojem zavedl v roce 1972 George Weinberg. (Ondrisová, 2002). Jde o nevysvětlitelný strach z homosexuality a homosexuálně orientovaných osob. Tento jev se projevuje jako hojná půda pro možné antipatie vůči všem skupinám osob, které nejsou heterosexuální nebo se jinak odlišují od genderové normality - gayové, lesby, bisexuálové a transsexuálové (LGBT)⁸. V některých případech pachatelům zločinů z nenávisti stačí jen to, že si o své oběti myslí, že jsou LGBT i když ve skutečnosti se takto neidentifikují.⁹ Homofobie je sociální fenomén, který má původ v generovém uspořádání společnosti. (Smetáčková, 2009). **Diskriminace** pochází z latinského *discriminare* = rozlišovat. Diskriminací rozumíme jakoukoliv situaci, v rámci které se s jedincem zachází jinak než s ostatními lidmi z důvodu jeho příslušnosti k určité sociální skupině nebo kategorii. (Fialová, Spoustová, Havelková, 2007). Diskriminaci a boj proti ní ošetřuje v České republice zákon číslo 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). V první části zákona, Hlava I., paragrafu 2, odstavci 3 se píše: „Přímou diskriminací se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě než se zachází, zacházelo anebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru.“, zákon nezapomíná ani na diskriminaci na základě „podezření“, „Diskriminací je také jednání, kdy je s osobou zacházeno méně příznivě na základě domnělého důvodu podle odstavce 3.“, odstavec 5. Velmi podobně zní také zákon, který je platný na Slovensku, jde o zákon číslo 365/2004 Z.z., o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon). Diskriminace je ošetřena také Evropskou unií, konkrétně jde tedy o směrnici Rady

---

⁸ LGBT = gayové, lesby, bisexuálové a transgender osoby.

⁹<http://lgbt.poradna-prava.cz/homofobie.html>

2000/43/ES, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, a směrnici Rady 2000/78/ES, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání, které zakazují přímou či nepřímou diskriminaci na základě rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace. Vzhledem k,řekněme, bohatému legislativnímu ošetření diskriminace se s tímto problémem stále potýkáme. Proč? Z právního hlediska se diskriminací sice rozumí chování, které znevýhodňuje jedince na základě příslušnosti k nějaké sociální skupině, ale pouze pod podmínkou, že k takovému jednání došlo ve veřejném prostoru a nejedná se o trestný čin. (Pechová, 2009). Dalším podstatným a dovolím si říct šokujícím faktem je, že v antidiskriminačním zákoně existují výjimky. Jedná se o výjimky, které jsou poskytovány zejména církvím a náboženským společnostem např. pokud je jedinci zakázána účast na bohoslužbě nebo je při nich napadán kvůli své sexuální orientaci, pak se, de iure, nejedná o diskriminaci, protože církve na toto mají dle zákona právo. (Pechová, 2009). Pechová O. ve svém výzkumu¹⁰dále uvádí několik příkladů, kdy se fakticky jedná o diskriminaci, ale zákon ji za diskriminaci nepovažuje: „Pokud pravicoví radikálové někoho zbijí z důvodu jeho odlišné barvy pleti či sexuální orientace, pak se z právního hlediska nejedná o diskriminaci, ale o násilný trestný čin. Podobně pokud studenti šikanují svého spolužáka z důvodu jeho odlišné sexuální orientace, nejedná se o diskriminaci, ale může jít o přestupek, nebo trestný čin.“ Na Slovensku je situace obdobná. Dle zprávy z provozu právní sekce bratislavského Q-centra, která poskytuje právní poradenství pro LGBT klientelu za rok 2012 žádali čtyři klienti z celkových dvanácti o pomoc z důvodu slovního napadení na veřejném prostranství, slovního napadení v zaměstnání, propuštění ze zaměstnání (transgender) a kyberšikany. Tři, ze zmíněných případů se staly přímo v Bratislavě, u jednoho není uvedeno místo. V roce 2002 se na Slovensku z iniciativy občanského sdružení Altera¹¹ konal výzkum diskriminace na základě sexuální orientace na Slovensku. Z tohoto výzkumu jasně vyplývá, že diskriminace na základě sexuální orientace je i na Slovensku rozšířený jev. Například na otázku „Zažil/a si diskrimináciu priamo v tvojej rodine?“ odpovědělo 73 respondentů, z celkových 247 dotázaných, že ano což je přesně 30%. Na tuto otázku navazuje

---

¹⁰PECHOVÁ, O. (2009). Diskriminace na základě sexuální orientace. E-psychologie [online]. 3(3), 1-16 [20. 1. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://e-psycholog.eu/pdf/pechova.pdf>>

¹¹Altera, o. z., působilo na Slovensku od roku 1998, předčasně zaniklo.

fakt, který prokázal stejný výzkum, že 112 respondentů (46%) sdělilo, že ani jeden z rodičů neví o jejich sexuální orientaci. To znamená, že ze 112 dotázaných jedinců zažilo diskriminaci přímo ve své vlastní rodině celých 73 lidí. Oba tyto výzkumy hovoří jasně. Ohledně tohoto tématu je ještě stále co zlepšovat.

2 Coming out

Coming out se nevyhne prakticky žádnému gayi, lesbě, bisexuálovi a ani transgender osobě a ani jeho okolí ať už v menší či větší míře. Zaměříme se nyní na tento jev.

2.1.1 Všeobecně o coming outu

Coming out, z ang. *coming out of closet* = dosl. vyjít ven ze skrýše. Je to proces, který není pro většinu homosexuálů jednoduchý. Někteří jim neprojdou nikdy, někteří v pubertě a někteří uprostřed života. Coming out by se dal rozdělit na dvě části, na *vnitřní coming out*, který by se dal popsat jako vnitřní smíření se jedince se svou odlišnou sexuální orientací a *vnější coming out*, který charakterizuje odhalení této odlišné sexuální orientace svému okolí, společnosti. Nejčastějším obdobím, ve kterém coming out začíná je období puberty, kdy si homosexuál uvědomuje své odlišné zaměření na základě svých sexuálních fantazií a citových prožitků. (Stehlíková, Procházka, Hromada, 1995). Důvodů proč je období průběhu coming outu různé existuje hned několik například, že lidé někdy nejprve převezmou vzorce chování, které pro ně připravily předchozí generace a teprve v další fázi života si položí otázku, zda tento život odpovídá jejich citění. Celkově se předpokládá, že u žen je proces dozrávání sexuality pomalejší než u mužů. (Janošová, 2000). Coming out v kontextu sexuální orientace fakticky znamená jakési přiznání si existence odlišné sexuální orientace sobě samému a svému okolí či společnosti. Vše komplikuje fakt, že mladá dospívající osoba je velmi senzitivní k projevům náklonnosti, těžko rozlišuje mezi erotickou a neerotickou náklonností k ostatním a může si takovou náklonnost špatně vykládat. Nejčastěji a přesně by se **coming out dal definovat** jako *vnitropsychický konflikt mezi internalizovanou homofobií, která zahrnuje zvnitřnění a ztotožnění se se sociálně negativními postoji k homosexuální orientaci a zároveň nově rozpoznáním nebo alespoň podstatně uvědomovaným vlastním erotickým zaměřením*.¹² Komplikace nastávají také u fyzických reakcí. Mladé osoby může sexuálně vzrušovat mnohem více podnětů než osoby starší, včetně podnětů, které jsou svázány s odlišnou sexuální orientací. Tyto projevy se poté mohou stávat nesignifikantní. Sexuální vzrušivost je totiž v tomto věku velmi vysoká. (Pondělíčková-Mašlová, 1992). Pondělíčková–

---

¹² Stehlíková, Procházka, Hromada, 2005 - Homosexualita, společnost a AIDS v ČR.

Mašlová (1992) dále udává, že proces coming outu (odhalení vlastní odlišné sexuální orientace), bývá spojeno s těžce prožívanými duševními stavy. Objevují se deprese a sebevražedné pokusy. Dle výzkumu v souboru homosexuálních mužů se plná polovina v minulosti alespoň jednou pokusila o sebevraždu. (Pondělíčková-Mašlová, Brzek 1992). Člověka, který si coming outem prochází, čeká složitá cesta, kdy se vyrovnává s tím, že nenaplní očekávání svého okolí (hlavně rodiny). Nejistotou zmítaný člověk, který pozoruje reakce okolí na změny svého chování (*kupříkladu debata mezi rodiči adolescenta „Proč ten náš kluk ještě vlastně nemá holku?“*), mohou být další příčinou stresu takovéto osoby, naznačují tím to, že existuje spousta faktorů ovlivňující coming out jako takový. Janošová (2000) tvrdí, že patrně žádný homosexuál není nadšen, když zjistí pravdu o své sexuální orientaci. Kdysi se sexuologové setkávali s homosexuály, kteří žádali nápravu své sexuální orientace. Bohužel, nikdo jim nemohl vyhovět. Léčba homosexuality je již dlouho považována za nemožnou. (Pondělíčková-Mašlová, Brzek in Janošová, 2000).

2.1.2 Příčiny coming outu

Proč vlastně existuje coming out? Dle Stehlíkové, Procházky a Hromady (1995) je *hlavní příčinou coming outu malá společenská akceptace a někdy i diskriminace na individuální úrovni*. Stehlíková, Procházka a Hromada (1995) dále uvádějí několik dalších příčin coming outu jako takového, které můžeme interpretovat jako narušení některých instinktivních a sociálních vzorců chování: Jako první je třeba zmínit fakt, že homosexualita neumožňuje plnou seberealizaci sexuálního pudu a emočních vazeb v souladu s uspokojením rodičovských potřeb. U většiny menšin ve společnosti (národnostní, rasové, náboženské atp.), jsou jejich členové již od narození vychováni jako členové minority. Přebírají zkušenosti od starších členů minority, učí se podobnému chování a jednání. Od rodiny a dalších blízkých mají zakořeněno adaptivní chování, včetně ritualizovaných a sociálně instinktivních projevů. V dospívání to zpětně pomáhá jejich identifikaci s touto minoritou. U homosexuálů to je jinak. Již od dětství bývá takové dítě většinou považováno za „jiné“, odlišné, ovšem příčiny této jinakosti jsou zpravidla specifikovány nejdříve až v adolescenci. Pocit izolace a vykořenění ze společnosti u gayů a lesbiček ještě zintenzivňuje fakt, že jim chybí nedostatečné vyjádření identifikační a kognitivní zkušenosti. Nicméně LGBT komunita může toto znevýhodnění nahradit a zvýšit tak možnost sociální integrace, podpory. Proto existuje potřeba mnoha homosexuálních lidí po vzájemné komunikaci. (Stehlíková, Procházka,

Hromada, 1995). Oproti této potřebě po vzájemné komunikaci s jinými homosexuály, je zde i zdánlivě možná adaptace na heterosexuální styl života. Možným základem této adaptace je fakt, že prakticky neexistuje žádná vnější odlišnost od heterosexuálních jedinců. V pubertě proto může docházet k poměrně často úspěšným pokusům navázat heterosexuální vztah. Takový vztah může kolikrát vést nejen k uzavření manželství, ale vzhledem k vysoké sexuální vzrušivosti u mladých¹³, také k založení rodiny. Taková situace homosexuálnímu jedinci jen přispívá na popření vlastní jinakosti. Tato „mladistvá nerozvážnost“ velmi často vede k dalším možným komplikacím života homosexuální osoby a jejího nejbližšího okolí.¹⁴

2.1.3 Průběh coming outu

Všeobecně nelze úplně přesně vyjádřit a určit u jaké osoby bude mít coming out jaký průběh. Je to velmi individuální proces, který je podmiňován a ovlivňován subjektivním pohledem jedince, subjektivním pohledem okolí jedince a „subjektivním pohledem“ majority. Někdo může prožívat stres už jen z toho zjištění, že je přitahován stejným pohlavím. Někteří se za to mohou stydět nebo být přesvědčení, že ztratí na své vlastní hrdosti, prestižnosti. Naopak někteří se mohou bát negativní reakce rodiny, negativní reakce přátel, či okolí, ve kterém jedinec žije. Jsou i země, ve kterých bychom o homosexualitě prakticky ani hovořit nemohli, není tam totiž legální a různě se trestá. V Alžírsku můžeme za homosexualitu dostat trest až deseti let vězení. V Íránu se za homosexualitu dokonce uděluje trest smrti.¹⁵Vzhledem k těmto faktorům je třeba na všechny modely průběhu coming outu nahlížet jako na náčrty možného vývinu identity a je jako na všeobecně platné pravidlo pro všechny homosexuální a bisexuální jedince. Tyto modely existují proto, aby nám pomohly porozumět a předvídat prožívání osob ze sexuálních minorit. Dále slouží k tomu, aby nám pomohly identifikovat úskalí ve vývinu jejich sexuální identity a daly nám prostředek k tomu, abychom lépe pochopili celý tento proces. Vzhledem k automatickému předpokládání heterosexuality je homosexuál prakticky celý život vystaven rozhodnutí, zdali se svěřit se svou sexualitou, či nikoliv, ať už u

---

¹³ viz. Všeobecně o coming outu

¹⁴ např. viz Dělení homosexuality, egodystonní homosexualita.

¹⁵ Viz. ILGA - Mezinárodní asociace leseb, gayů, bisexuálů, trans a intersex jedinců.

Dostupné online v anglickém jazyce:

<http://ilga.org/ilga/en/countries/ALGERIA/Law>

<http://ilga.org/ilga/en/countries/IRAN.%20ISLAMIC%20REPUBLIC%20OF/Law>

osob již známých anebo u každé nové poznané osoby. Proto coming out nekončí nějakým završením a ucelenější identitou, ale je celoživotním procesem. Dále bych rád nastínil několik, již zmíněných modelů průběhu coming outu.

2.1.4 Colemanův model

Colemanův model vysvětluje Janošová (2000) a uvádí, že coming out představují dvě hlavní fáze, které rozdělujeme do pěti bodů, kterými jedinec většinou prochází a které se mohou prolínat:

1) Zjištění skutečnosti o svém zaměření a její akceptace:

a) precoming out – jedinec si uvědomuje svou odlišnost, ale nedovede ji vyjádřit

b) vlastní coming out – člověk pojmenuje svou odlišnost. Svou sexuální identitu může zprvu odmítat, ale po čase ji přizná sám sobě a poté ijinému člověku.

2) Uspořádání života v jejím souladu:

a) fáze explorace – navazování prvních sexuálních vztahů a experimentace;

b) fáze partnerství – tvorba trvalejších sexuálních a partnerských vztahů odpovídajících celkovým citovým potřebám jedince

c) fáze integrace – dotvoření hodnot, upevnění role jedince ve vnějším světě, integrace osobnosti.

2.1.5 Model Cassové

Model Cassové je ucelený model, který by se dle autorky tohoto modelu neměl považovat za jasně předem daný průběhem, nezměnitelný. Osoba procházející coming outem může být ve více fázích zároveň a může se také vracet zpět do fází předchozích, na což není nahlíženo jako na chybu. (Jančová, 2009).

Tento model popisuje Červenková (2002) jako nejčastěji citovaný model o šesti stádiích vývoje:

1) Zmatek v identitě

Lidé v tomto stádiu si přestávají být jistí, že jsou heterosexuální. Začínají si uvědomovat, že jejich chování a cítění je možná homosexuální anebo bisexuální, ale ještě stále se považují za heterosexuály. Často si kladou otázku: „Kdo vlastně jsem?“ Na tento zmatek v identitě mohou reagovat dvěma způsoby. První možností je vyhledávání informací o sexuální orientaci a identitě, tedy snaha zjistit, co znamená být gayem, lesbou, bisexuálem. Člověku, který právě zažívá zmatek ve své identitě, by mohlo pomoci, kdyby měl přístup k správným informacím osvobozených od mýtů a předsudků. Kupříkladu v knihovně, v televizi a jiných médiích. Druhou možností může být potlačování homosexuálního chování. Člověk potlačuje jednání, které by mohlo být projevem homosexuální identity. Může si takové chování vysvětlovat například jako důsledek opilosti, prostředek na získání peněz anebo experimentování.

2) Porovnávání identity

Hlavním úkolem člověka v tomto stádiu vývoji identity je, vyrovnat se s pocitem odcizení od okolí. Cítí, že se odlišuje od vrstevníků, rodiny a ostatní společnosti. Tyto pocity mohou vyústit ke snižování důležitosti heterosexuálních osob pro život, případně k izolaci a potlačování otevřeného homosexuálního chování. Opouštění heterosexuální identity je provázeno i ztrátou plánů a očekávání do budoucnosti (např. manželství, rodina). Důležitou součástí opouštění heterosexuální identity je i smutnění. V tomto stádiu není zřídka ztráta pocitu kontinuity mezi minulostí, přítomností a budoucností, protože člověk už není tím, čím si myslel, že je. Jistým způsobem znovuobjevení této kontinuity je změna vnímání vlastní minulosti, při které vzrůstá důležitost zážitků s lidmi stejného pohlaví. Například polibek děvčete

s kamarádkou, který byl považován za experimentování, je později chápán jako projev náklonnosti k ženám.

3) Tolerance identity

V tomto stádiu si člověk říká: „Pravděpodobně jsem homosexuál.“ Začíná tolerovat vlastní orientaci a uvědomovat si sexuální, sociální a emocionální potřeby, které LGBT komunita přináší. Navazuje kontakty s LGBT komunitou, ale v kontaktu s heterosexuální majoritou se prezentuje jako heterosexuál.

4) Akceptace identity

Toto stádium charakterizuje věta: „Jsem lesba/gay a je to normální.“ Člověk nejenže toleruje svou LGBT identitu, ale už ji také akceptuje. Kontakty s komunitou podobně orientovaných jsou častější. Heterosexuální společnost je ještě stále vnímaná jako antihomosexuální. Lidé v tomto stádiu procesu coming outu začínají zveřejňovat svou LGBT identitu, a to zmenšuje odpor mezi tím, jak se vidí oni sami a jak je vidí okolí. Toto zveřejňování však může vést k neakceptujícím reakcím okolí, jako jsou posměšky, nadávky a podobné.

5) Hrdost na identitu

Člověk v tomto stádiu dělí lidstvo na dvě části, na lidi s LGBT identitou a na ty s heterosexuální identitou. Zainteresovanost v LGBT komunitě se prohlubuje. Člověk je hrdý na to, že je gay, lesba, na druhé straně se však zlobí na všechny, kteří diskriminují osoby na základě sexuální orientace. Jedinec v tomto stádiu by chtěl zveřejňovat svou identitu, ale na druhé straně si uvědomuje, že je to někdy obtížné. I když je to tato fáze považována za jakýsi odrazový most k ucelenější identitě, hněv na sociální nespravedlnost ve snaze o zrovnoprávnění sexuálních menšin s heterosexuální většinou je nepostradatelný.

6) Syntéza identity

Jedinec si začíná uvědomovat, že rozdělovat lidi na kategorie „my“ a „oni“ je neúnosné. Poznává heterosexuály, kteří taktéž podporují jeho identitu, a důvěra k nim vzrůstá. Sexuální orientaci, jako jeden aspekt své osobnosti včleňuje do ucelenější identity.

2.1.6 Model Sophie

Čtyřfázový model coming outu podle Sophie je nutné uvést kvůli faktu, že jako jediný rozlišuje mezi coming outem k LGBT komunitě a coming outem k heterosexuální společnosti. Vedle tohoto vnějšího coming outu klade důraz i na coming out vnitřní a oba je staví do rovnocenné pozice.

1) První uvědomění

Jedinec si poprvé uvědomuje svou odlišnost od ostatních a uvědomuje si fakt, že by mohlo jít o homosexualitu. Nesvěřuje se nikomu ve svém okolí. Připadá si, že je odcizený od své vlastní podstaty a od okolních lidí.

2) Testování a explorce

Aby mohlo dojít k přijetí vlastní homosexuality, jedinec si „testuje“ sám sebe a proto vyhledává kontakt s LGBT komunitou, či s jednotlivci z této komunity, zprvu v omezené míře. Při ponoření se do LGBT světa dochází k naprostému odcizení od heterosexuality.

3) Přijetí identity

Do popředí vstupují sociální interakce s jinými homosexuály. Vnitřně se identita mění, přestává být jako něco špatného, něco co je na obtíž a stává se něčím pozitivním. Dochází k prvnímu přiznání své sexuální orientace heterosexuálům.

4) Integrace identity

Jedinec se stává uceleným, jeho identita se zakořenila a jedinec již netouží po její změně. Sám na sebe nahlíží jako na homosexuála a plně si uvědomuje kladné i záporné stránky této skutečnosti. Dochází ke coming outu k dalším lidem v okolí jedince.

2.1.7 Harrisonův model

Tento model bere v potaz nejen to, jak se utváří sexuální identita uvnitř jedince, ale také vnější průběh coming outu. Čtyři fáze, které dále nastíním, jsou obsahem celého Harrisonova modelu:

1) Časné uvědomění

Jedinec začíná vnímat, pociťovat přitažlivost ke stejnému pohlaví, uvědomuje si svou odlišnost.

2) Zmatení identity

Vyznačuje se odmítáním homosexuální identity jedince i přes fakt, že jedinec si sám uvědomuje to, že přitažlivost ke stejnému pohlaví už nemůže přehlížet. Jedinec je pod velkým tlakem, který na něj vyvíjí fakt, že společnost jeho homosexualitu nepodporuje, svou homosexualitu skrývá. Může být vystaven pocitům studu a viny.

3) Osvojení identity

Odmítání své přirozenosti je již neúnosné a jedinec postupně přijímá svou homosexualitu a vyrovnává se s ní. Svěřuje se velmi malému okruhu lidí.

4) Upevnění identity

Jedinec naprosto vědomě přijímá svou homosexualitu. Jedinec se odhaluje veřejnosti (samotný coming out), svou homosexuální identitu plně integruje do svého sociálního života.

2.1.8 Srovnání modelů

Když bychom měli přejít ke srovnání všech čtyř modelů coming outu, je třeba znovu zmínit, že tyto modely jsou jen možný náčrt toho, jak může coming out probíhat. Modely existují proto, aby nám pomohly lépe poznat pocity osob, které coming outem procházejí. Osobně mám pocit, že každý model staví na tom druhém, jsou si velmi podobné, akorát se používá jiné pojmenování. Každý model se snaží být něčím specifický a všechny čtyři dohromady nám dávají onen žádaný pohled na možný průběh coming outu. Colemanův model dělí celý proces na dvě jasně oddělené části. Myslím si, že coming out je proces kontinuální, vnitřní a vnější coming out na sebe navazují, proto příliš nesouhlasím s dělením tohoto modelu. Všechny modely obsahují společné znaky, dalo by se říci, typické pro coming out, například počáteční změny v sexuální přitažlivosti, dále pocit odcizení, vykořenění z doposud vedeného života. Vnitřní boj s nově získávanou identitou a poté následná akceptace identity a vnější coming out. Model Cassové je rozdělen do šesti fází a jako takový mi přijde velmi dobrý, je přehledný a zohledňuje veškeré možné aspekty coming outu. Nejzajímavější je pátá fáze, hrdost na identitu. Věřím, že mnoho homosexuálu si projde stádiem, kdy si říká: „Ano, jsem gay a je to super!“, v důsledku toho může například stoupat nadšení pro různé LGBT akce (např. Prague Pride, Mezipatra – queer filmový festival, Galibi, Charlie – pražské vysokoškolské LGBT spolky atp.), jedinci v tomto stádiu se mohou také aktivně zapojovat do těchto akcí, což je LGBT komunitě velmi prospěšné. Model Sophie je velmi zajímavý tím, že rozlišuje mezi coming outem k homosexuální komunitě, jedinci a heterosexuální většině. Zastávám názor, že tento rozdíl je velmi podstatný už jen z toho důvodu, že dost pravděpodobně bude coming out ke stejně orientované osobě jednodušší než například k heterosexuálním rodičům. Problém by mohl nastat v případě, že jedinec procházející coming outem žije na velmi malé vesnici, tam je vzhledem k počtu obyvatel nalezení stejně orientovaného jedince velmi pravděpodobně obtížnější než ve městech, metropolích. Na Harrisonův model osobně nahlížím jako na přirozený vývoj událostí. V tomto modelu jedinec nevyhledává jiné homosexuály ve svém okolí a dle mého názoru coming outem jakoby „proplouvá“, celého ucelení identity je totiž přirozeně dosaženo tím, že očekáváme, že jedinec „nevydrží“ odolávat tlaku, který na sebe on sám vyvíjí. Všechny modely končí společným stádiem a to akceptací a syntézou identity, její integrací do celého života a jeho aspektů. Vnější i vnitřní coming out je završen a jedinec se v posledním stádiu stává kompletní a vyrovnanou osobností s ucelenou sexuální identitou. Všechny modely coming outu, které

jsem zmínil, končí posledním stádiem, nicméně coming out je celoživotním procesem a homosexuál sei přesto, že je už „vyoutovaný“ může rozhodnout, že někomu svou sexuální identitu odhalovat nechce a nebude. Setkání s každým dalším novým člověkem je pro homosexuálního jedince rozhodováním o tom zda bude svou sexualitu prezentovat, nebo nebude.

2.2 Coming out v sociálním kontextu

2.2.1 Rodiče a coming out

Nebylo by nutné se svěřovat s odlišnou sexuální orientací, kdyby naše společnost chápala homosexualitu, bisexualitu a heterosexualitu jako tři rovnocenné „partnerky“. Bohužel, je to jinak a součástí procesu coming outu je také svěřeni se svému okolí. U některých je to jednodušší, například když se svěřujeme jiným gayům/lesbičkám, tak pravděpodobně nebude vůbec žádný problém. Jak ale postupovat pokud se chceme svěřit heterosexuálním jedincům? A ještě k tomu rodičům. Na to prakticky žádný ucelený návod není. Často si homosexuální jedinci berou za svou myšlenku, že homosexualita je špatná a bojí se proto možného odmítnutí ze strany rodičů, kamarádů, spolupracovníků a dalších osob v jejich okolí. (Červenková, 2002). To, že se někomu svěříme s vlastní homosexualitou, si dopomáháme k vlastní akceptaci své sexuální orientace. Vyjádření takové sexuální orientace je dáno a ovlivněno tím jak člověk vnímá překážky a možnosti zveřejnění homosexuality ve svém okolí. Reakce rodičů a blízkých mají na jedince mnohem větší dopad, než reakce relativně neznámých osob. (Červenková, 2002). Šípošová (2002) zmiňuje možné negativní dopady coming outu rodičům na jedince, například emocionální odmítnutí, vyhození z domova. Zdůrazňuje, že pokud je mladý člověk na rodičích ekonomicky, či jiným způsobem závislý, musí se rozhodovat mezi hrozbou odvrhnutí nebo neustálým lhaním, zamlčováním důležité součásti vlastní osobnosti. Dále uvádí, že matky mívají většinou pozitivní reakci než otcové, přičemž strach homosexuálního jedince z reakce matky nebývá tak velký jako strach z reakce otce. V návaznosti na to bývá coming out matce častější, než coming out otcovi. (Šípošová, 2002).

2.2.2 Svěřit se, nebo ne?

Homosexuálně orientovaný jedinec může předpokládat, jak bude jeho nejbližší rodina reagovat na jejich coming out, na základě toho jak se o homosexuálech v rodině hovořilo, jak rodina přistupovala k homosexuálům a homosexualitě jako takové. V mnoha rodinách však převládá heterosexistický předpoklad a takové otázky jsou pro „normální“ rodinný život nepodstatné, a proto se o takových tématech ani nediskutuje, syn/dcera uvažující o své vlastní homosexualitě proto nemůže získat reálnou představu o tom, jaké reakce ze strany rodiny může očekávat. Velmi důležitá pro takovéto rozhodování se, zdali se svěřit rodičům nebo ne je dosavadní kvalita vzájemných vztahů, současná emocionální atmosféra. Dále politická a náboženská příslušnost rodičů a hodnoty, které uznávají. (Červenková, 2002). Dalšími faktory pro rozhodování může být dostupnost jiných zdrojů sociální a ekonomické podpory a sociální identity, například přátelé, spolupracovníci, spolužáci, nebo jiný finanční zdroj mimo rodinu. Červenková dále zdůrazňuje, že zatajování vlastní identity nemusí v některých případech být znakem nedostatečné vyrovnanosti sama se sebou. Rozhodnutí nezveřejnit svou menšinovou sexuální identitu totiž může být výsledkem zjištění toho, že by takové zveřejnění přineslo spíše více negativ, než pozitiv. Dále zdůrazňuje, že právě proto je důležité, abychom ať už jsme kamarádi, učitelé anebo poradci, nenutili lesbičku, gaye nebo bisexuála svěřit se, když to on sám nepovažuje za vhodné. Pokud se homosexuál rozhodne svěřit se svou sexuální identitou své rodině, tak i rodiče procházejí tzv. rodičovským coming outem. Během tohoto procesu dochází ke změně očekávání a plánů do budoucnosti. Ne vždy je reakce rodičů pozitivní, ale většinou dospějí k toleranci, či dokonce akceptaci svého dítěte. Rodiče se musí smířit se ztrátou heterosexuální identity svého potomka, očekávání a snů o tradičním způsobu jeho života. Stejně tak přicházejí o roli prarodiče a myslí si, že jako rodiče a lidé selhali. Častá je také obava, že budou vyloučení ze života svého dítěte, protože jejich zkušenosti s heterosexuálními vztahy nebudou relevantní. (Červenková, 2002). Červenková také popisuje šest fází rodičovského coming outu, na které nahlédneme dále.

2.2.3 Fáze rodičovského coming outu

Rodičovský coming out je důležitým procesem, kterým si prochází rodiče poté, co se jim jejich homosexuální potomek svěří se svou sexuální orientací. Protože důležitá je nejen identita dítěte, ale je zde také identita rodiče. Matky a otcové, kteří se dozvědí fakt, že jejich dítě je homosexuální se už nadále nemohou identifikovat jako „rodiče“, ale stávají se z nich

„rodiče homosexuála“. Rodičovství se stává stigmatem. Pozbývá svůj dosavadní status. Ti rodiče, kteří se chtějí vrátit zpět k vyššímu sociálnímu statusu, musí změnit chápání sebe a svého homosexuálního potomka, na „normální“. Zdůrazňování biologických aspektů sexuální orientace je jednou z možností jak znovu nabýt morální identitu rodiče. Naopak pro některé rodiče se může homosexuální potomek stát zdrojem rodinné hrdosti, protože jako rodiče syna, dcery s homosexuální identitou museli vynaložit více úsilí než rodiče heterosexuálních potomků. Někteří rodiče mohou svůj sociální status obnovovat tím, že i přes všechna očekávání a přání respektují svobodu svého dítěte a sami na sebe potom nahlízejí jako na rodiče, kteří vychovali své dítě k nezávislosti. Reakce rodičů jsou i přes všechny možné předpoklady a modely individuální a různorodé. Jediné co je všeobecně vystihuje, je nepředvídatelnost. (Červenková, 2002).

Rodičovský coming out probíhá v několika fázích, které popisuje Červenková (2002) a které si nyní popíšeme také:

1) Šok

Velmi často je právě šok první reakcí na odhalení homosexuality vlastního dítěte. Děti se mohou svým rodičům svěřit přímo anebo nepřímo, například prostřednictvím literatury zabývající se LGBT problematikou, která „náhodně“ leží na stole, právě tak, aby byla objevena. Mnozí jedinci se také bojí první reakce rodičů, toho, že řeknou anebo udělají něco, co může trvale narušit jejich vzájemné vztahy.

2) Popření a izolace

Popření poskytuje rodičům čas, aby znovu nabyli rovnováhu. Rodiče odmítají uvěřit informaci o homosexualitě svého dítěte a také ji považují pouze za fázi života dítěte, experimentování anebo projev vzdoru. Jinou strategií může být rozhodnutí rodičů o tomto tématu vůbec nediskutovat, nepřipustit tento aspekt identity svého dítěte a tiše doufajíc, že se vytratí. Rodiče musí čelit stereotypům a představám tradičně spojovaných se způsobem života homosexuálů a bisexuálů. Domnívají se, že jsou jediní, kteří se setkávají s takovým „problémem“, a cítí se izolovaně. Tento pocit izolace může pomoci k počáteční a zatím jen částečné akceptaci jejich potomka.

3) Hněv

Popírání homosexuality svého dítěte později vystřídá hněv, zděšení a zuřivost rodičů, což může vyústit až k odmítnutí anebo k fyzickému napadení, zejména ze strany otce. Pokud nedojde k odhalení zničehonic, náraz, ale dítě po určitou dobu pouze naznačuje svou sexuální identitu, rodič začne něco tušit a v tu chvíli jeho hněv není až tak velký. Rodič hledá vnější příčinu sexuální orientace svého dítěte, obviňuje druhého rodiče, učitele, kamarády, obrací proti nim svůj hněv, aby tak zmírnil vlastní pocit viny.

4) Vyjednávání, dohadování

Přicházejí pokusy znovu získat rovnováhu v rodině uzavřením „dohody“. Věřící rodič například prosí Boha, aby změnil sexuální orientaci jejich dítěte, a oni za to budou vést poslušný život. Řešení nepřichází, problém zůstává. Později rodiče požadují, aby se dítě už nikomu jinému nesvěřovalo, někdy ani druhému rodiči, a aby o tom už nikdy nehovořilo. Usilují o to, aby si udrželi status rodiny a proto při setkání s jinými mění některé detaily týkající se jejich syna, dcery (např. „Náš Honza si už domů přivedl holku. A co ten váš Marek? Už má holku? ... Víte, on se teď musí hodně učit na maturitu.“) Vyskytují se také pokusy o léčení dítěte, i když marné a neúspěšné.

5) Deprese

V tomto stádiu rodiče obrací svůj hněv do sebe a cítí se vinný za to, že dostatečně brzo nezjistit, co jeho dítěti „hrozí“, anebo sám sebe obviňuje ze sexuální orientace svého dítěte. Rodiče cítí hanbu a ponížení, když se někdo ze široké rodiny, přátel, sousedů anebo kolegů dozví toto „tajemství“, proto raději opouštějí doposud fungující blízké vztahy. K jejich depresi přispívají i očekávání, shodné s kulturními stereotypy, že jejich dítě bude osamělé, že bude muset utajovat svou orientaci, aby se vyvarovalo diskriminaci.

6) Akceptace

Rodiče jsou v tomto stádiu schopni připustit si LGBT identitu svého dítěte a umí se svěřit i širšímu okolí. Opět se obnovuje rovnováha v rodině a homosexuální identita dítěte již není rodinným tajemstvím. Touha po vnoučatech přestává být až tak důležitá a od popředí se dostává potřeba dítěte vyjádřit své sexuální „já“.

Vzhledem k tomu, že téma homosexuality přestává být v našem prostředí tabu, můžeme se například jako poradci, psychologové, učitelé, ale i jako přátelé, kamarádi setkat s tím, že se v našem okolí vyskytne rodič homosexuálního dítěte, který potřebuje pomoci s překonáním tohoto těžkého období. V neposlední řadě se i my sami můžeme stát rodičem homosexuála. K tomu, abychom mohli pomoci rodičům, jejichž dítě se jim svěřilo se svou sexualitou, můžeme například využít tento model rodičovského coming outu. Může nám pomoci lépe pochopit aktuální prožívání rodiče a lépe zvládnout budoucí situace a vyhnout se možným konfliktům ke spokojenosti nejen rodičů, ale také jejich potomka a celé užší rodiny.

2.2.4 Coming out a škola

Dalším místem, kterým si projde každý mladý člověk, je škola. Ve škole jedinec navazuje sociální kontakty se spolužáky, učiteli a dalšími pracovníky školy. Stává se součástí kolektivu a je mu přiřazena jistá sociální role. Jsem toho názoru, že samotný fakt, že jedinec je homosexuál by nijak neměl ovlivňovat plnění sociální role žáka, studenta. Problém se vyskytuje v případě, že jedinec začne procházet coming outem. Uznávám, že školní kolektiv není tak důležitý jako rodina, ale i přesto si myslím, že škola je stále důležitým činitelem při coming outu, zvláště pokud je problematický. Škola může být místem, kam dítě přijde pro radu, například k výchovnému poradci, školnímu psychologovi, třídnímu učiteli, ke komukoliv komu dítě věří. Dále může hledat podporu u spolužáků, se kterými má dobré vztahy. Naopak se škola může stát dalším místem, kde dítě prožívá stres. Může se snažit vyvarovat odhalení své sexuální identity, protože se bojí například šikany, odmítnutí ze strany spolužáků. Může se také bát negativní reakce ze strany kantorů, pracovníků školy. Šípošová (2002) uvádí, že více jak polovina adolescentů s neheterosexuální sexuální orientací bylo objektem výsměchu, a 10 až 20 procent bylo kvůli sexuální orientaci alespoň jednou obětí fyzického útoku. Nejčastěji k útokům dochází ze strany vrstevníků, alarmující je ovšem fakt, že téměř v jedné třetině případů k útokům dochází ze strany dospělých jedinců, kteří jsou v pozici moci, autority, čili ze strany učitelů, zaměstnanců a pracovníků školy. Samotný proces **coming outu má velký vliv na školní výsledky**. (Červenková, 2002). Mladí homosexuálové jsou zaujatí odhalováním a zkoumáním své vlastní sexuální identity, ponoření do médií, internetu, literatury na toto téma a také ponoření do komunity. Škola a s ní spojené povinnosti ustupují do pozadí. Někteří autoři zastávají názor, že naopak, dítě se stahuje do školních povinností, aby uteklo před tím, co před ním stojí. Soustředí se na dosahování

lepších výsledků ve škole, sportovních, či zájmových aktivitách. Dle Červenkové ovšem můžeme obě tyto možnosti, čili zanedbání školních povinností, či soustředění se na ně, pokládat za reakce na počáteční stádia uvědomění si vlastní jinakosti, vlastní homosexuální identity. Dalším problémem, který se může ve spojitosti s homosexualitou na škole vyskytnout je, výše již naznačená, **homofobní šikana**. Homofobií ve školách a homofobní šikanou se zabývá velmi dobrá publikace s názvem Homofobie v žákovských kolektivech¹⁶, vydaná Úřadem vlády České republiky v roce 2009 a jehož autory jsou PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D., a PhDr. Richard Braun. Úvodním slovem autorů této publikace je položení otázky: „Proč se věnovat homofobii?“, autoři si na ni poskytnou i odpověď, podle nich *je homofobie nebezpečná, protože vytváří nepřátelské prostředí vůči všem neheterosexuálním lidem. Pokud se homofobie vyskytuje ve škole, jedná se o obzvlášť negativní jev, protože škola má být prostředím tolerance a vzájemného respektu. Závěrem autoři dodávají, že bez toho, že se děti cítí ve škole bezpečně a nejsou nikým znevažovány za to, jak se chovají a jak vypadají, nemůže škola dobře plnit své poslání.* Vydávání takovýchto publikací a osvěta pedagogů, rodičů a samotných žáků přináší nové skutečnosti a odstraňuje negativní sociální jevy ze škol. Smetáčková a Braun ve své publikaci také uvádí, jaké kroky může škola/pedagog podniknout jako preventivní vůči homofobní šikaně. Zmiňují například nutnost *explicitně odmítnout homofobii a homofobní obtěžování*. Na toto odmítnutí homofobie by mělo navazovat *vytvoření školních (třídních) pravidel*, které konkrétně sdělují jaké chování je nesprávné a jak mohou být potrestáni ti, kteří se takového chování dopouštějí. Další z vhodných preventivních kroků jsou například *stanovení kontaktní osoby*, na kterou se obracet v případě, že by se jedinec stal obětí nebo svědkem homofobního obtěžování. Dále *školení vyučujících, rodičů, žáků prostřednictvím například speciálních diskusních seminářů či workshopů*. A také, což považuji za důležité i já, *zahrnutí problematiky do standardní výuky školních předmětů*. Škola by se měla stát bezpečným místem nejen pro homosexuály, ale i pro ostatní, kteří jsou členy jiných minorit, nebo hledají pomoc. Bohužel, zatím to neplatí úplně na každé škole, ale já osobně věřím v to, že se jednou dočkáme dne, kdy to platit bude. Prozatím má jak české, tak slovenské školství co dohánět.

---

¹⁶ Dostupné online:

http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/dokumenty/homofob_web_NEW.pdf

3 Shrnutí teoretických poznatků

V předchozích kapitolách jsem se věnoval veškerým, již známým aspektům homosexuální orientace, coming outu, diskriminace a možným rizikovým faktorům napříč českou a slovenskou společností. Hovořil jsem o tom, co je to vlastně homosexualita, jak se projevuje, jak se dělí, jaké jsou teorie o jejím možném vzniku, a také rozdílům mezi sexuální orientací, sexuální identifikací a sexuálním chováním. Dále jsem věnoval kapitolu diskriminaci a homofobii. V ní jsem nastínil některé již existující výzkumy z české a slovenské scény, o tom, v jaké míře a v jakých formách se u nás a u sousedů diskriminace a homofobie objevují. Výsledky těchto výzkumů hovoří jasně a dávají nám impuls ke změně. Hovořil jsem také o coming outu. O tom, co vlastně coming out je, následovně, jaké má formy, o existenci rodičovského coming outu a také o modelech coming outu, které nám napomáhají k jeho lepšímu pochopení, a které nám nastiňují možný průběh coming outu. Dále jsem se zaměřil na coming out v užším rodinném kruhu, konkrétně tedy na to, jaké jsou dosavadní poznatky ohledně psychického dopadu prozrazení homosexuální orientace rodičům na samotného jedince, tak na jeho rodiče. V poslední kapitole jsem hovořil o coming outu a škole, o tom, co může homosexuální jedinec ve škole očekávat, konkrétně také, jaká je momentální situace, a také o pokusech, které vedou ke zlepšení této situace, stejně tak o doposud zjištěných skutečnostech, které se týkají coming outu ve školách. Naskytují se zde dva státy, které sice donedávna byly jeden společný stát, ale v každém z nich je přístup k LGBT komunitě a možnost se svobodně, jako gay, lesba, bisexuál, transgender osoba, prezentovat jiný. Na tuto vzniklou situaci bych chtěl navázat následujícím výzkumem, který jsem provedl, a který bych chtěl prezentovat v praktické části své bakalářské práce.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jak probíhal, nebo probíhá, coming outna vzorku českých a slovenských gayů. Konkrétní aspekty, které jsem chtěl vyzdvihnout byly: coming out rodičům, coming out vrstevníkům a spolužákům ve školním prostředí, coming out v LGBT komunitě a socializace s touto komunitou. Mým cílem bylo zaměřit na coming out jako na komplexní jev a zkusit ho prozkoumat co nehlouběji je to možné a v co nejširším kontextu.

Vzhledem k nedávno vztyčené hranici mezi Českou republikou a Slovenskem, jsem chtěl také zjistit možné rozdíly v průběhu coming outu u gayů na české scéně a gayů na scéně slovenské. Mým cílem bylo v neposlední řadě také porovnání výsledků tohoto mého výzkumu s posledními výzkumy na tematiku coming outu, pocházející jak z České republiky, tak ze Slovenska. Vzhledem k malému počtu dostupné literatury pocházející z dílen místních autorů, akademiků, chci přispět i touto prací a zpřístupnit nové informace, poznatky a zjištěná fakta nejen široké veřejnosti, ale také odborné veřejnosti, a pedagogům, speciálním pedagogům, kteří se, vzhledem k postupnému klesání tabuizace tohoto tématu mohou s homosexuálním jedincem setkat i ve své profesi, na půdě školy, či jiného institutu, což naplňuje i můj další cíl. Tím jest podpořit svou prací boj proti homofobii a homofobní šikaně, nejen na školách, dokázáním toho, že homosexuál je plnohodnotná lidská bytost s potenciálem stejným, jako každá jiná osoba ať už přísluší k majoritě, nebo minoritě, a toho, že homofobie je negativní sociální jev, který do slušné a vyspělé společnosti nepatří. Osvěta totiž vede k vymazání stereotypů a předsudků, které bohužel česká i slovenská společnost v jisté míře stále má.

Za hlavní výzkumné otázky jsem si stanovil pět následujících otázek:

- 1) *Jak probíhal (probíhá) coming out v rodině?*
- 2) *Jak probíhal (probíhá) coming out mezi vrstevníky?*
- 3) *Projevil se coming out také ve vztahu k pedagogům?*
- 4) *Jak probíhala socializace v rámci LGBT komunity?*
- 5) *Existují nějaké rozdíly v průběhu coming outu u českých a slovenských respondentů?*

Vedle odpovědí na výzkumné otázky se objevilo i několik dalších zajímavých faktů a úkazů, které vyplynuly z rozhovorů s respondenty.

2 Metodologie výzkumu

Pro kvalitativní výzkum jsem se rozhodl z několika následujících důvodů. Kvantitativní výzkum jsem shledal pro svou práci jako nevhodný, protože by mi neposkytnul podrobný a hlubší náhled do problematiky, kterou jsem chtěl zkoumat. Nebylo možné pomocí kvantitativní metody získat přímá data a také nebylo možné pozorovat respondenty při odpovídání na mé otázky. Kvalitativní metoda výzkumu pomocí semistrukturovaného rozhovoru mi dovolila hlouběji nahlédnout do rodinných, školních, vrstevnických a komunitních vztahů konkrétních jedinců a jejich přijímání vlastní homosexuální identity. Domnívám se, že právě v tom může být můj výzkum přínosný, neboť ukáže na potřeby mladých lidí v nelehkém procesu coming outu. Kvalitativní metoda výzkumu mi také umožňovala sledovat a analyzovat neverbální projevy respondentů (hesitační zvuky, zámlky, opakování slov, přeroky). Ty upozorňují, že dotyčný vnímá momentálně diskutované téma jako problematičké. Dále jsem se zaměřil na pojímání vlastního příběhu, jak jej jednotliví respondenti konstruovali a podávali. Všiml jsem si vzorců opakujících se ve vyprávěních respondentů.

Šlo mi o to zachytit, jak svůj příběh interpretují lidé, kteří coming outem již prošli, nebo jim právě procházejí, jaký význam mu ve svém životě dávají a jak ze svého hlediska mladých dospělých zpětně hodnotí svou adolescentní zkušenost.

2.1 Metodika rozhovoru

Rozhovory probíhaly tak, že jsem respondenty vždy nejprve informoval o účelu rozhovoru a vysvětlil důvody pořizování audio záznamu. Všechny jsem také ubezpečil, že nemusí hovořit k tématům, o nichž by jim bylo nepříjemné mluvit, že rozhovor může být na jejich přání kdykoliv ukončen a přislíbil jsem dostatečnou anonymitu. Poté jsem se vyptal na základní data a to na křestní jméno, věk, jejich místo skutečného pobytu, na místo kde trávili dětství, kde dospívali. Dále jsem se ptal na dosažené vzdělání a v jakém oboru, na povolání rodičů, počet sourozenců a kde aktuálně bydlí, s kým a jak dlouho. Poté jsem respondentům kladl otázky, které se všeobecně týkaly jejich coming outu. Tyto otázky byly v následujícím znění:

- 1) *Kdy a jak jsi přišel na svou homosexualitu?*
- 2) *Jaký pocit to v tobě vzbudilo?*
- 3) *Z jakých zdrojů ses začal informovat o „problematice“?*
- 4) *Vyhledal jsi pomoc odborníka?*
- 5) *Kdo byl první, komu ses svěřil?*

Dalším tematickým okruhem otázek, které byly na respondenty kladeny, byl coming out v jejich rodině:

- 1) *Kdo byl první v užší rodině, komu ses svěřil a jak reagoval(a)?*
- 2) *Svěřil ses i jiným členům rodiny? Pokud ano, jakým a jak reagovali?*
- 3) *Víš o jiném homosexuálovi v širší rodině?*
- 4) *Měnil se nějak tvůj vztah, během coming outu, k některým členům rodiny? Jestli ano, ke kterým a jak?*

Další okruh otázek se týkal coming outu v LGBT komunitě:

- 1) *Vyhledal jsi někdy komunitu? Pokud ano, jakým způsobem a kdy?*
- 2) *Jak ses cítil při prvním kontaktu s komunitou?*
- 3) *Zapojili jsme se aktivně do života komunity? Jak?*

Následujícím tematickým okruhem otázek byl coming out ve škole:

- 1) *Mluvil se ve výuce o homosexualitě? Jak? A jak to na tebe působilo?*
- 2) *Šířily se mezi tvými vrstevníky vtipy o homosexualitě? Jak to na tebe působilo?*
- 3) *Změnily se nějak, vlivem coming outu, tvé vztahy ve školním kolektivu? Případně jak?*

Posledním okruhem otázek byly otázky spíše doplňujícího charakteru, které mi pomáhaly doplnit otázky předchozí a celkově lépe pochopit průběh coming outu u jedince, jeho vnitřní prožívání coming outu, ale také to, jak jeho jinakost akceptovalo širší okolí. Dále jsem se v těchto otázkách zaměřil také na stereotypy, které panují o dospívajících homosexuálech (např. chlapci si více hrají s děvčaty, než s chlapci, místo hraní fotbalu s kamarády a koukání na hokej s tatínkem raději „skáčou přes gumu“ s kamarádkami, pomáhají vařit mamince atp.):

- 1) *Jak naše blízké okolí reagovalo na náš coming out?*
- 2) *Jakou roli při tvém uvědomování si odlišné sexuální orientace hrály sexuální fantazie a touhy?*
- 3) *Při jaké příležitosti sis poprvé uvědomil, že „něco je jinak“?*
- 4) *Mezi příslušníky kterého pohlaví ses cítil lépe? V období povinné školní docházky či na střední škole.*
- 5) *Když sis začal uvědomovat svou odlišnost, změnily se nějak tvé zájmy, přátelé, aktivity atp.?*
- 6) *Jak se tvůj coming out odrážel v procesu tvého dospívání?*

Otázky jsem kladl v různém pořadí. Snažil jsem se o to, aby pokládání otázek bylo souvislé a tematicky navazovalo na vyprávění respondentů. Žádný z respondentů vysloveně neodmítl odpovědět na jakoukoliv z položených otázek, tedy jsem získal, ať už ve vyšší nebo nižší míře, odpovědi na všechny otázky a od všech respondentů. Respondentům jsem nabízel, zdali chtějí ze své vlastní vůle do rozhovoru něco doplnit. Přišlo mi vhodné dát respondentům prostor pro vyjádření čehokoliv, co oni sami považují za důležité a podstatné pro téma výzkumu.

2.2 Metodika zpracování, analýzy dat

Všechny rozhovory byly autenticky přepsány. Odpovědi na základní (biografické) údaje jsem srovnal do tabulky a procentuálně zhodnotil.¹⁷ V odpovědích na jednotlivé otázky jsem vyhledával různé podobnosti v jednotlivých tématech a zároveň jsem tyto údaje porovnával s ohledem na národnost respondenta. Všiml jsem si, jaké jevy se objevují současně, dohromady v jednotlivých rozhovorech. V další fázi zpracovávání dat jsem se zaměřil na způsob, jakým respondenti vyprávějí vlastní příběh. Objevil jsem několik způsobů tohoto vyprávění. Ty se do značné míry shodují s modely coming outu uvedenými v teoretické části.

Získaná data jsem se rozhodl analyzovat pomocí vytváření takzvaných trsů, tedy shromažďováním výroků do skupin a následným vyhledáváním tematických překryvů mezi těmito skupinami. Tato metoda mi umožnila všimnout si různých faktorů, jež mají na průběh

---

¹⁷ viz. Výsledky výzkumu

coming outu vliv. Skupiny byly již předpřipravené otázkami, které jsem respondentům předkládal. Další důležitou skupinou bylo rozdělení respondentů podle národnosti. Následně jsem srovnával opakující se prvky a sledoval jsem, které prvky se ve výpovědích respondentů objevují současně.

Dále jsem se zajímal o způsob, jakým jednotliví respondenti svůj coming out líčí, tedy o narativ, jehož pomocí rekonstruuji svůj příběh. Tuto metodu, převzatou z biografických vyprávění, jsem se rozhodl využít poté, co jsem začal analyzovat výpovědi „vyprávějících“ respondentů. Někteří respondenti totiž ve své výpovědi dělali ještě něco jiného, než jen zodpovídali moje otázky. Měli spontánní potřebu říci, sdělit něco více, než jen strohá data. Ať už na mé vlastní dotázání, nebo spontánně, uváděli různé podrobnosti, které považovali za důležité, a volili přitom formu příběhu, začínajícího v pubertě či dětství a vyúsťujícího do přítomnosti. Na počátku stálo dítě, pro které odlišná sexuální orientace ještě nebyla tématem (ačkoli někteří uvádějí jakési první známky této odlišnosti), vrcholící v pubertě, kdy si dospívající začal svoji sexualitu postupně uvědomovat a vyvozovat z toho důsledky a končící v současnosti, kdy se jedinec „vyoutoval“ buď v celém svém okolí anebo v některých kruzích kolem sebe. Nicméně, ten fakt, že je gayem akceptoval a je na něj již zvyklý.

Vrchol příběhu (vyrovnávání se s vlastní orientací a sdělení této skutečnosti okolí) přitom neměl podobu vrcholu, zlomu. Ve všech případech šlo o pozvolný proces trvající nezdědk celé roky a obsahujícím sice důležité okamžiky (například svěřením se první osobě v okolí, svěřením se rodině, první vztah, první sex, první kontakt s komunitou), žádný z nich však neměl vysloveně přelomový charakter. Jeho průběh můžeme vyjádřit následovně:

- 1) *Pozvolné uvědomování - uvedení prvních známek odlišnosti, které si uvědomoval dotyčný anebo jeho okolí. – Probíhalo většinou v dětství, či pubertě.*
- 2) *Hledání prvních informací a kontaktů - hledání informací, pokusy o navazování kontaktů. Dotyčný se snaží o své orientaci zjistit co nejvíc a uvažuje o ní v soukromí. Probíhalo většinou v pubertě, nebo na prahu dospělosti.*
- 3) *Svěření se první osobě - dotyčný o své orientaci (či nejistotě o své orientaci) řekne nějaké blízké osobě, s níž má důvěrný vztah (nejčastěji vrstevníkovi) a všimá si jeho reakcí. Může to být jakási zkouška před svěřením se rodině.*
- 4) *Svěření se rodině – nastává situace, kdy je dotyčný připraven sdělit rodičům informaci o své homosexualitě. Většinou je vyčkáváno na vhodnou situaci, kdy*

rodiče nějak toto téma sami „nakousnou“. Může nastat i jiná situace, kdy je homosexualita dítěte objevena a dítě je konfrontováno s tím, že rodič to zjistil. Tato skutečnost bývá velkým stresorem.

- 5) Svěření se širšímu okolí – někdy jde o vědomé svěření se kamarádům, jindy o nutnost postavit se situaci, kdy se věc „rozkecala“.*
- 6) Počátek kontaktů s komunitou – častěji v pozdějších fázích coming outu. Někdy v souvislosti s odchodem z domova (na studium, nebo za práci).*
- 7) První vztah, či sexuální kontakt – naplnění toho, k čemu směřovaly touhy, fantazie, představy.*
- 8) Zvyknutí si na situaci – často se kryje se zvykáním si na dospělost a alespoň částečnou samostatnost jedince.*

Pořadí jednotlivých bodů se přitom může měnit. Někteří z respondentů například navázali vztah či sexuální kontakt dříve než se svěřili rodičům, někteří při hledání informací zkontaktovali komunitu, atd.

Ve všech případech, ale svěření důležité osobě předcházelo, svěření se rodičům a svěření se důležité osobě, předcházelo navázání prvního vztahu nebo sexuálního kontaktu.

Příběh coming outu je u většiny respondentů příběhem snahy o co nejlepší pochopení vlastní orientace, zjišťování okolností a hledání odpovědi na otázku: „Co to znamená? Co bych měl dělat? Kdo teď vlastně jsem?“ Je patrné, že tyto otázky se úzce dotýkají základních otázek lidského života, kterými se během dospívání zabývá většina lidí.

Příběh objevení vlastní homosexuality byl v naprosté většině případů příběhem dospívání. Proces uvědomění si menšinové sexuální orientace a její akceptace se u většiny respondentů časově kryje s pubertou a obvykle je ukončen nejpozději kolem 18. roku života. S vnějším coming outem, zejména svěřením se rodině, respondenti někdy ještě dlouho váhali.

Z výpovědí většiny respondentů je zřejmé, že pro svůj coming out považovali za podstatnější vnitřní, soukromé aspekty coming outu, než svou společenskou roli. Mluvili především o vlastním uvědomění, vyrovnání se a pochopení svých tužeb a toho, jakou mají tyto tužby důsledky. Naopak nespěchali se svěřováním se ve svém okolí, ve škole, rodině atd. Všiml jsem si také, že žádný z respondentů na sobě neměl předměty s LGBT symbolikou (například duhové motivy na oblečení a špercích, doplňcích). Na rozdíl od anglosaského prostředí,

především USA, kde gayové někdy považují za vhodné se ke své orientaci deklarativně hlásit, respondenti se za „vyoutované“ považují v situaci, kdy o jejich orientaci vědí přátelé a známí, užší rodina (většinou rodiče a sourozenci, ne už prarodiče a tety, či strýcové, bratrance a sestřenice) a že ji na dotázání nepopírají před dalšími lidmi (spolužáci, známí atp.). Čtyři respondenti se někdy, alespoň jednou v životě, věnovali aktivnímu zapojování se do LGBT komunity. Ostatním je to buď jedno, nebo nechtějí.

Příběhy tedy končí konstatováním víceméně běžného dospělého života. Mladý dospělý se zabývá podobnými aktivitami jako jeho heterosexuální okolí, pouze je sdílí nebo chce sdílet osobou stejného pohlaví. Návštěvy gay podniků či akcí (Prague Pride, Mezipatra, Filmový festival Inakosti, Důhový pride Bratislava atp.) patří mezi volnočasové aktivity, jichž se respondenti účastní různě, někteří aktivně, jako dobrovolníci organizátoři atp., někteří pasivně, jako návštěvníci a někteří se jich neúčastní vůbec. Žádný z nich také nezmiňoval, že by větší zapojení do aktivit LGBT komunity do budoucna plánoval.

Můžeme tedy shrnout, že příběhy českých a slovenských gayů, které se mi podařilo zachytit, jsou vyprávěními o vytváření a dozrání vlastní osobnosti, zejména pak její soukromé, intimní stránky. Na počátku příběhu stojí dítě, které se ještě plně nezná, na konci pak mladý dospělý, který si je již vědom vlastní odlišnosti a snaží se ji obhájit před světem.

3 Výzkumný soubor

Soubor pro výzkum byl tvořen deseti homosexuálními muži ve věku od 18 do 30 let, z toho pět národnosti České a pět národnosti Slovenské. Respondenti většinou pocházeli ze střední až vyšší střední socioekonomické třídy, většina z nich byli studenti vysokých škol, žijící odděleně od rodičů. Ohledně povolání rodičů, bylo u většiny respondentů zjištěno, že jejich rodiče mají úplné středoškolské vzdělání s maturitou, nebo vysokoškolské a jsou zaměstnaní s pravidelným finančním příjmem. Respondenty jsem rozdělil dle místa narození a místa kde trávili převážnou část svého dětství a puberty. Respondenti pocházejí z míst s různým počtem obyvatel, od slovenské vesnice, která je spolu s několika dalšími vesnicemi sloučena do jedné obce a v roce 2011 čítala pouze 4060 obyvatel¹⁸ až po hlavní město České republiky Prahu, která měla v roce 2011 celkem 1 268 796 obyvatel¹⁹, respondenti na těchto místech také vyrůstali a trávili převážnou část svého dětství a puberty. Momentálně jich většina žije nebo se převážně zdržuje v Praze (n = 8; 80%).

Všichni respondenti byli informováni o cílech výzkumu, potažmo bakalářské práce, souhlasili s pořizováním audio záznamu během rozhovoru a výzkumu se účastnili naprosto dobrovolně a bez nároku na jakoukoliv kompenzaci. Respondentům jsem zaručil přiměřenou anonymitu. Na homosexuální muže jsem se zaměřil z toho důvodu, že mužská homosexualita je všeobecně mnohem více diskutovaná a může vyvolávat mnohem více negativních reakcí ze strany heterosexuální většiny, než ženská homosexualita. Věkové rozmezí účastníků bylo 18 – 30 let. Spodní věková hranice byla vybrána z toho důvodu, že od 18 let života je jedinec způsobilý k právním úkonům a odpovídá sám za své činy. Tímto jsem se chtěl vyhnout případným právním rizikům a úskalím, které mohou souviset s neplnoletostí respondenta. Horní hranice 30 let byla vybrána proto, aby byl splněn požadavek na jistou „mladost“ respondentů, a poskytuje mi jistotu, že respondenti procházeli, minimálně vnějším coming outem, až po pádu komunistického režimu v tehdejší Československu. Většina respondentů ovšem procházela vnějším coming outem až v samostatné České republice, či Slovensku. Požadavek „mladosti“ byl kladen z toho důvodu, aby výsledky výzkumu mohly

---

¹⁸ Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, dostupné online: <http://www.scitanie2011.sk>

¹⁹ Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů, 2011, dostupné online: <http://vdb.czso.cz/sldbvo/>

být připisovány aktuálnímu dění ohledně LGBT minority, aktuální míře tolerance a akceptace homosexuálních jedinců v heterosexuální majoritě a také, aby se mohly stát ukazatelem vývoje této tolerance a akceptace, ať už v pozitivním nebo negativním smyslu. Dále jsem tento požadavek kladl proto, aby byla zaručena zevrubná věková sourodost respondentů. Průměrný věk respondentů byl 24 let (konkrétně 23,7 let). Nejmladší respondenti (dva) byli ve věku 20 let, nejstarší (také dva) pak ve věku 27 let. Většina respondentů dosáhla úplného středního vzdělání s maturitou (n= 7; 70%). Jeden z respondentů dosáhl vysokoškolského vzdělání magisterského stupně, dva z respondentů dosáhli vysokoškolského vzdělání bakalářského stupně. Výsledky ohledně dosaženého vzdělání respondentů jsou prozatím relativní, vzhledem k tomu, že šest osob (60%) z celkového počtu respondentů stále studuje. Vzhledem k tomu, že jsem nenalezl údaje o standardním zastoupení stupně dosaženého vzdělání u LGBT osob, přišel jsem o možnost vyrovnat soubor respondentů tak, aby se v tomto ohledu mohl stát patřičně reprezentativním. Jsem toho názoru, že jedině na co mohlo mít vzdělání respondentů vliv je jednodušší pochopení problematiky, hladší průběh rozhovoru a podávání přesnějších odpovědí.

Polovinu respondentů znám osobně (n = 5; 50%), z toho jednoho slovenského respondenta (n = 1; 10%), a čtyři české respondenty (n = 4; 40%), se všemi pěti jsem v nepravidelném kontaktu. Druhou polovinu respondentů (n = 5; 50%), jsem získával většinou přes své známé a kamarády. Se všemi respondenty, které znám, udržuji pozitivní vztahy a toho se stalo výhodou pro můj výzkum, tato výhoda spočívá v existující možnosti, že tito respondenti mohli na mé otázky odpovídat mnohem otevřeněji, než ostatní respondenti. Samozřejmě jsem se co nejvíce pokoušel neztratit svou objektivitu při vyhodnocování výzkumu. Všechny respondenty jsem kontaktoval telefonicky nebo prostřednictvím internetu.

Všem respondentům byla zaručena přiměřená anonymita. Ve výzkumu byla pozměněna jména respondentů. Při volbě prostředí jsem dbal především na to, aby bylo klidné, bez zbytečného hluku a poskytovalo dostatek soukromí. Respondentům jsem též nabízel, aby navrhli prostředí, které jim bude vyhovovat, v němž se budou cítit dobře, a bude se jim dobře mluvit. Respektoval jsem tak volbu těch respondentů, kteří chtěli provést rozhovor u sebe doma stejně tak jsem respektoval přání těch respondentů, kteří chtěli rozhovor poskytnout v neutrálním prostředí (prostory mi laskavě poskytla Otevřená společnost Praha, o. s.). V případě respondentů, které jsem oslovil jako své kamarády, byly rozhovory s nimi vedeny u mne doma.

3.1 Základní údaje o respondentech

3.1.1 Jména a věk respondentů

Do této kapitoly bych chtěl shrnout všechny biografické údaje o respondentech. Údaje jsem zakreslil a zhodnotil v tabulkách níže. Ptal jsem se na několik otázek, které mi poskytly základní a potřebný náhled na údaje biografické údaje o respondentech:

- 1) *Jaké je tvé jméno?*
- 2) *Kolik máš let?*
- 3) *Kde aktuálně bydlíš?*
- 4) *Jaké je místo, kde jsi trávil dětství, dospíval?*
- 5) *Jaké je tvé dosažené vzdělání? V jakém oboru?*
- 6) *Jaká je profese tvých rodičů?*
- 7) *Máš sourozence? Jestli ano, jakého pohlaví a věku?*
- 8) *S kým teď aktuálně bydlíš a jak dlouho?*

Jména a věk respondentů		
č.	Jméno	Věk
1.	Ondrej	27
2.	Igor	24
3.	Dušan	25
4.	Róbert	24
5.	Ján	22
6.	Michal	20
7.	Filip	25
8.	Marek	27
9.	Ivo	23
10.	Roman	20

Tabulka č. 1: Jména, národnost a věk respondentů

Nejstarší respondent byl ve věku 27 let, nejmladší dva pak ve věku 20 let. Průměrný věk respondentů byl 24 let (přesně 23,7 let).

Chtěl bych znovu upozornit na to, že pravá jména respondentů byla vyměněna za náhodně vybraná **fiktivní jména**.

3.1.2 Místo bydliště a místo dospívání

Pro lepší orientaci jsem se rozhodl rozdělit města a okresy do pěti kategorií, které dále použiji:

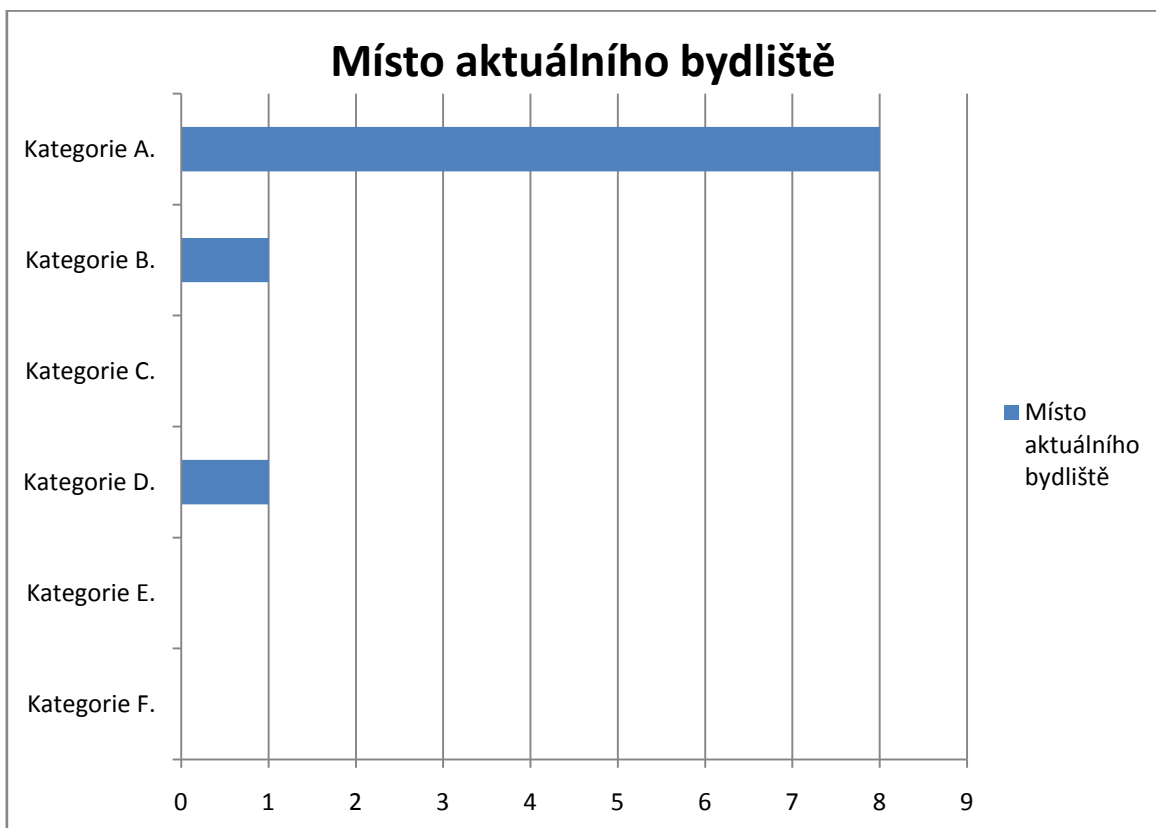
- A. *Města a okresy s počtem obyvatel větším než 500 001 obyvatel*
- B. *Města a okresy s počtem obyvatel mezi 100 001 – 500 000 obyvateli*
- C. *Města a okresy s počtem obyvatel mezi 50 001 – 100 000 obyvateli*
- D. *Města a okresy s počtem obyvatel mezi 10 001 – 50 000 obyvateli*
- E. *Města a okresy s počtem obyvatel mezi 5001 – 10 000 obyvateli*
- F. *Města a okresy s 5000 a méně obyvateli*

Místo aktuálního bydliště a místo dospívání			
č.	Jméno	Místo bydliště - kategorie	Místo dospívání - kategorie
1.	Ondrej	A.	F.
2.	Igor	A.	D.
3.	Dušan	A.	D.
4.	Róbert	A.	C.
5.	Ján	A.	C.
6.	Michal	D.	D.
7.	Filip	A.	A.
8.	Marek	A.	C.
9.	Ivo	A.	D.
10.	Roman	B.	E.

Tabulka č. 2, Místo aktuálního bydliště a místo dospívání respondentů

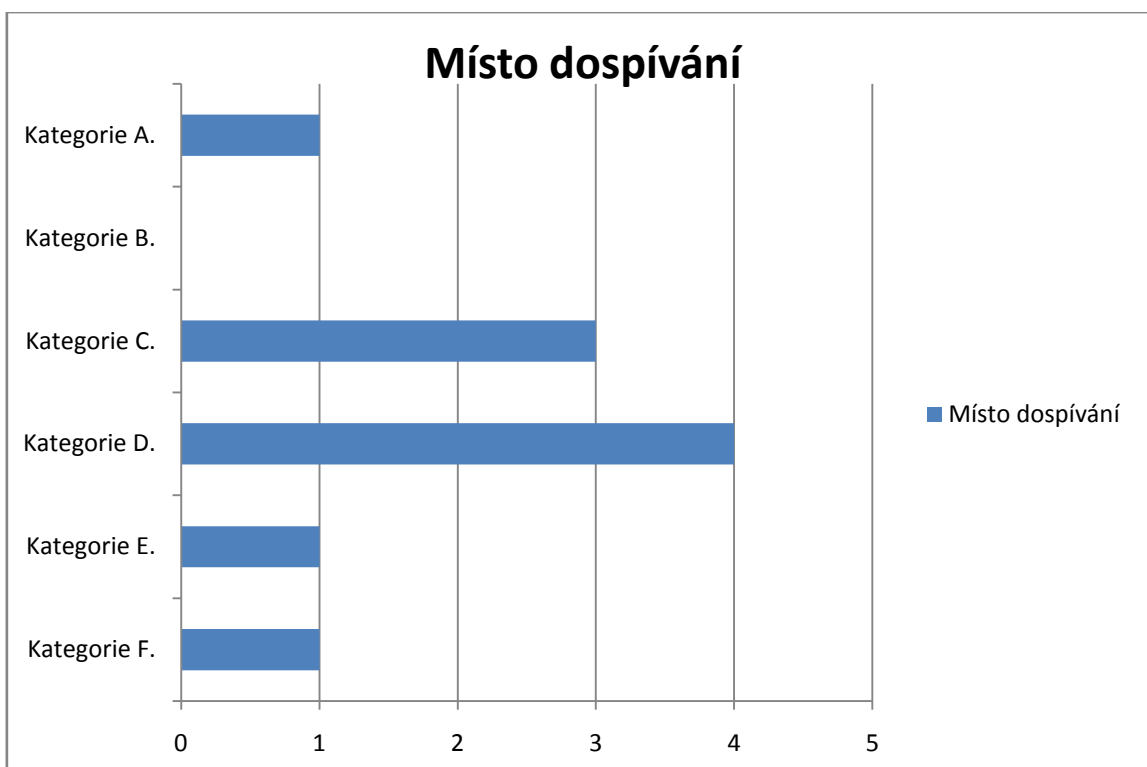
Počet obyvatel ve zmíněných městech a obcích			
č.	Město (obec)	Počet obyvatel	Kategorie
1.	Praha, ČR	1 268 796	A.
2.	Olomouc, ČR	101 003	B.
3.	Pardubice, ČR	90 767	C.
4.	Banska Bystrica, SK	80 003	C.
5.	Trenčín, SK	55 877	C.
6.	Jablonec nad Nisou, ČR	44 567	D.
7.	Michalovce, SK	40 027	D.
8.	Dolný Kubín, SK	19 633	D.
9.	Prachovice, ČR	11 203	D.
10.	Mohelnice, ČR	9 428	E.
11.	obec Podbrezová, SK (okres Brezno)	4 060	F.

Tabulka č. 3, Počet obyvatel ve zmíněných městech a obcích, dle posledníhosčítání obyvatel (řazeno sestupně)²⁰

Graf č. 1, Místo aktuálního bydliště

²⁰ Zdroj: Česká města a obce: Sčítání lidu, domů a bytů, 2011, dostupné online: <http://vdb.czso.cz/sldbvo/>, Slovenská města a obce: Sčítanieobyvateľov, domov a bytov, 2011, dostupné online: <http://www.scitanie2011.sk>

Graf č. 2, Místo dospívání

Jak z tabulek, tak z grafů, jasně vyplývá, že devět z deseti respondentů se přestěhovalo do města většího, než to, kde jako adolescenti bydleli. Může to svědčit o tom, že ve větších městech, metropolích, se LGBT minorita setkává s mnohem větší akceptací, než v malých městech, vesnicích.

3.1.3 Dosažené vzdělání respondentů

<i>Nejvyšší dosažené vzdělání</i>		
č.	Jméno	Nejvyšší dosažené vzdělání
1.	Ondrej	Vysokoškolské
2.	Igor	Střední s maturitou
3.	Dušan	Střední s maturitou
4.	Róbert	Vysokoškolské
5.	Ján	Střední s maturitou
6.	Michal	Střední s maturitou
7.	Filip	Střední s maturitou
8.	Marek	Střední s maturitou
9.	Ivo	Vysokoškolské
10.	Roman	Střední s maturitou

Tabulka č. 4, Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

3.1.4 Povolání rodičů a sourozenci

<i>Povolání rodičů</i>			
č.	Jméno	Povolání matky	Povolání otce
1.	Ondrej	Vedoucí pobočky banky	Řidič
2.	Igor	Sanitářka	Stavbyvedoucí
3.	Dušan	Ředitelka v mateřské škole	Elektrikář
4.	Róbert	Chemický inženýr	Chemický inženýr
5.	Ján	Práce v odvětví elektroniky	Bezpečnostní služba
6.	Michal	Úřednice	Stavbyvedoucí
7.	Filip	Podnikatelka	Řidič (otčím)
8.	Marek	Prodavačka	<i>otec neznámý</i>
9.	Ivo	Úřednice	Řidič

Tabulka č. 5, Povolání rodičů

Počet a věk sourozenců			
č.	Jméno	Počet a věk bratrů	Počet a věk sester
1.	Ondrej	1; 28 let	-
2.	Igor	-	1; 26 let
3.	Dušan	1; 21 let	-
4.	Róbert	1; mladší	2; mladší
5.	Ján	-	-
6.	Michal	1; starší	1; mladší
7.	Filip	1; starší	3; jedna mladší, dvě starší
8.	Marek	-	-
9.	Ivo	-	1; 28 let
10.	Roman	1; 16 let	-

Tabulka č. 6, Počet a věk sourozenců

Dva z respondentů nemají žádné sourozence (20%). Vzhledem k tomu, že někteří respondenti mi nesdělili přesný věk svých sourozenců, nemohu procentuálně vyjádřit jejich průměrný věk.

3.1.5 Spolubydlíci

Spolubydlíci		
č.	Jméno	S kým aktuálně bydlí
1.	Ondrej	Se šesti lidmi ve sdíleném bytě
2.	Igor	S přítelem
3.	Dušan	S kamarádem
4.	Róbert	Sám
5.	Ján	S přítelem
6.	Michal	Se starším bratrem
7.	Filip	S bývalým přítelem
8.	Marek	S kamarádem a dalšími třemi děvčaty ve sdíleném bytě
9.	Ivo	S přítelem
10.	Roman	S kamarády

Tabulka č. 7, Spolubydlíci

Tři respondenti bydlí s partnerem (30%), další tři s kamarády (30%), jeden s bývalým přítelem (10%), jeden ve sdíleném bytě s cizími (10%), jeden se sourozencem (10%), a jeden z respondentů bydlí sám (10%).

4 Výsledky výzkumu

4.1 „Vyoutování“ respondenti?

I přesto, že jsem vybíral respondenty, kteří o sobě tvrdili, že coming outem již prošli, nebyla to tak úplně pravda. Během některých rozhovorů se ukázalo, že někteří z respondentů neprošli coming outem v užším rodinném kruhu.

Tazatel: „Dobře. Přešel bych k rodině... Svěřil ses někdy někomu v rodině?“

Róbert: „Nie...“

Tazatel: „Ne. A máš nějaké tušení, že to tuší?“

Róbert: „Myslím si, že to tušia.“

Tazatel: „Ale nikdy jste se o tom nebavili?“

Róbert: „Nie. A myslím si, že oni sa o tom ani nechcú rozprávať, preto nikdy nezačínajú na túto tému, akože partneri a podobne, na tú tému sa nechcú...“

Tazatel: „O tom se taky nebavíte?“

Róbert: „Nie.“

Tazatel: „A je to jenom ze strany rodičů, nebo ze strany sourozenců je tohle chování jiné? Nebo se chovají všichni stejně?“

Róbert: „Uhm, neviem, my sme si nikdy so súrodencami ako ten intímny život nerozoberali. Takže neviem prečo by na to mal byť dôvod teraz...“

Tazatel: „Dobře. Zajímalo by mě ještě, kdy jsi se vyoutoval v rámci rodiny?“

Marek: „Nevyoutoval.“

Všichni respondenti si však prošli vnitřním coming outem a byli smíření se svou jinakostí. Jeden z respondentů uvedl, že je dosud v péči psychiatra (úzkostné stavy, deprese), přičemž se vzpamatovával ze zjištění o vlastní homosexualitě. Ovšem z rozhovoru s tímto respondentem vyplynulo, že tuto skutečnost bere již pozitivně. Tento respondent řekl rodičům o své homosexualitě krátce před našim rozhovorem, takže proces coming outu v rodině právě probíhal.

U dalšího respondenta jsem se dověděl, že rodiče o homosexualitě svého syna sice vědí, ale se svým bratrem na toto téma komunikuje jenom minimálně a zdá se, že je to mezi nimi tabu.

Dokonce jsem zaznamenal případ, kdy rodiče trvali na tom, že respondent by o své orientaci neměl hovořit s dalšími členy rodiny (širší příbuzenstvo). Z toho je patrné, že být

„vyoutovaný“ znamená pro jednotlivé lidi různé skutečnosti a že respondenti rozuměli pod pojmem coming out především vnitřní část coming outu, případně svěření se nějaké důležité osobě, či osobám. Jak dále uvidíme, těmito důležitými osobami byli většinou vrstevníci, spolužáci, přátelé.

4.2 Coming out jako kontinuální proces

Při zkoumání přeepsaných rozhovorů jsem se snažil přijít na to, jak respondenti svému comingoutu rozumějí a jaký význam mu dávají ve svém životě. Přestože metoda semistrukturovaného rozhovoru nedávala vlastnímu vyprávění takový prostor, jako by dávala např. metoda biografického vyprávění, asi polovina respondentů rozhovor jako vyprávění sama pojala, nebo k tomu měla tendenci.

Na rozdíl od popisu coming outu jako zlomového životního bodu, s nímž se literatuře někdy setkáváme (jako svého druhu iniciace, bodu, dělícím život na „před“ a „po“), coming out tak, jak jej popisovali moji respondenti, byl rozložen do poměrně dlouhé doby (často více než čtyři roky) a neměl pro jejich život zlomový význam. Popisovali postupné uvědomování si odlišných sexuálních preferencí, vyústující do postupné akceptace (někdy spíše realizace) této orientace. To, že o své orientaci někomu řekli, nemělo význam „přiznání si pravdy“ a „vyjití ze skříně“, s nímž se často setkáváme v jiných (hlavně anglofonních) příbězích. Nezaznamenal jsem ani často zmiňovaný pocit úlevy poté, co dotyčný přizná svoji orientaci sám sobě. Život před oznámením orientace okolí není označován za „život ve lži“.

Příběhy respondentů mají pozvolnou strukturu, bez tendence ke katarzi v podobě coming outu. Významnými body se zdají být spíše maturita, první láska či odchod z domova a započítí studia či nástup do zaměstnání, tedy podobně, jako tomu bývá u mladých lidí většinové sexuální orientace. Respondenti neztotožňují coming out s okamžikem, kdy se svěřili druhé osobě. Většinou za něj označují dlouhý proces, jež započal v pubertě či dokonce v dětství, pokračoval v adolescentní fázi dospívání postupným pronikáním do oblasti sexuálních/milostných vztahů a zároveň postupným oznamováním této skutečnosti okolí.

Příběhy také většinou nemají úplně stejná vyústění. Tento vzorec se týká jak Čechů, tak Slováků.

4.3 Coming out v rodině a domácí zázemí

Coming outem v rodině si prošlo celkem sedm respondentů. U většiny jedinců, kde tento coming out proběhl, bylo vyústění vesměs pozitivní a většinou vše skončilo tolerancí, až akceptací jedince.

Michal: „U mě to bylo takové zvláštní, protože když jsem si to uvědomil, tak ze začátku jsem si nebyl jistý sám sebou. Takže jsem nějak mluvil s mamkou, a ona se mě tak mezi řečí... se mě zeptala na to, jestli jsem gay anebo ne? A já tehda odpovídal ne. A ona si povzdechla: "Škoda, zase žádná v rodině.", což mi do budoucna hodně pomohlo si myslím, tahle hláška, kterou pronesla, protože jsem měl vědomí, že je vůči tomu otevřená, že by jí to asi nevadilo. Takže když pak, o pár let později, jsem si tím byl jistý a už jsem měl první lásky, tak už jsme se o tom mohli bavit, více méně, začít bavit otevřeně.“

Jeden z respondentů informoval rodiče o své homosexualitě týden před uskutečněním rozhovoru, nemůžeme u něj proto hovořit o vyústění coming outu, můžeme vzato věrohodně popsat prvotní reakci rodičů.

Tato reakce byla šoková, velmi emotivní a impulzivní. Objevily se zde myšlenky o léčení homosexuality, velmi rozporuplná prohlášení o tom, že by respondent měl opustit bydlení rodičů, ale záhy by se měl vrátit zpět domů... Vztah v této rodině byl velmi dlouho zanedbávaný a chřádnul. Respondent se obrátil na pomoc odborníka, který rodičům, pravděpodobně vysvětlil, že homosexualita je v pořádku a informoval je o všem, co je čeká a nečeká. Maminka respondenta sama skončila v péči psychiatra. Tento coming out by se dal považovat za jeden z nejemotivnějších z těch, se kterými jsem se ve výzkumu setkal, a proto ho musím zprostředkovat celý:

Tazatel: „Zajímalo by mě, kdo byl první v užší rodině, komu ses svěřil?“

Dušan: „No, u nás to vie zatiaľ iba mama, otec a brat. A pojal som to tak ako na silu, naraz. Povedal som to mame, pár minút som to povedal otcovi a pár minút som to povedal bratovi.“

Tazatel: „Takže máma byla první...“

Dušan: „Uhm...“ (pokývnutí)

Tazatel: „Jak na to reagovala?“

Dušan: „Začala plakať... Bol tam hysterický záchvat, ktorý trval niekoľko hodín, veľa plaču, kriku, som sa zavrel do spálne, kde som už nechce otravovať lebo bolo jasné, že sa s ňou už nedá rozprávať... iba kričala a prišli všetky možné výčitky a obvinenia, ktoré sa dajú nájsť vo všetkých príručkách na internete a všetko proste... a bolo to úplne nezvládnuteľné a po dvoch dňoch kriku

a plaču som sa proste zbalil ušiel som do centra, posedel som si jeden deň niekde v hospode s kamarátom a išiel som do Prahy.“

Tazatel: *„Jak na to reagoval táta?“*

Dušan: *„Táta reagoval asi tak, že: „A to vážne?!“ , „Že áno.“ , „A to trvá dlho?“ a ja: „Že áno.“ A to bolo všetko...“ (smiech)*

Tazatel: *„A jaký z toho máš pocit?“*

Dušan: *„Mám z toho lepší pocit ako z mamy, lebo ta skolabovala úplne, otec to zobral tak nejako rozumne a... ako, nie, že by sa snažil mamu ukludniť, ale aspoň na ňu zareval, nech sa ukludní. Takže tak trochu to zobral chladnejšie.“*

Tazatel: *„Takže maminka bola spíš to epicentrum toho...“*

Dušan: *„Áno, to bol najväčší problém.“*

Tazatel: *„Co bratr?“*

Dušan: *„Ten mi povedal, že to netušil a že ho to nezaujíma...“ (smiech)*

Tazatel: *„Uhm... jo, to je zaujímavý. A myslíš, že ho to opravdu nezajímá, alebo...?“*

Dušan: *„My máme v celej rodine... teda ja mám s celou rodinou taký zvláštny vzťah... kvôli tomu zatajovaniu, že som teplý, som s nimi stále viac a viac obmedzoval kontakt a to zatajovanie sa postupne rozšírilo na ďalšie veci, akože škola, kamaráti... ja som im nehovoril prakticky vôbec nič... a za minulý rok som bol na Slovensku, na návštevu, dvakrát za nimi. Takže... my máme celkovo tak trochu narušené vzťahy. Brat si myslí, že ho nemám rád, tým pádom nemá rád mňa, pretože sa vôbec nebavíme, ani si nepíšeme... s mamou sa bavíme o základných veciach, že keď potrebuje opraviť niečo na webovej stránke, alebo potrebuje niečo pracovné... a s otcom sa nebavím vôbec. S tým si nikdy nepíšem, oba keď prídem domov, tak prehodíme pár slov. Takže ako, to, že som im to konečne povedal je aj snaha o to napraviť nejako tie rodinné vzťahy a dostať sa zase do nejakého normálu.“*

Tazatel: *„Kdy se tohle stalo? Kdy jsi jim to řekl?“*

Dušan: *„Uhm... minulý víkend. Asi před týždňom.“*

Tazatel: *„Před týdnem...“*

Dušan: *„No, bolo to teraz v sobotu.“*

Tazatel: *„Uhm... myslíš, že maminka to zvládne skousnout, nebo, že to bude mít ještě nějaké pokračování?“*

Dušan: *„No... pôvodná reakcia bola fakt iba ta hystéria... a bolo to dosť strašné, ale ja som ich naviedol na svojho psychiatra a oni za nim aj reálne zašli a momentálne je komunikácia na takej úrovni, že otec mi zavolať a nejako proste sme sa dohodli, že je to v pohode a že sa porozprávame. Mama dostala nejaké... dačo na ukludnenie a už mi poslal aj nejaké ďalšie veci pracovné... zase tie záležitosti o ktorých sa bavíme normálne, teda akože téma je ignorované, ale aspoň nejaká komunikácia existuje... Takže si myslím, že to bude ako ... že sa to nejako snád' zrovná... ja keď som odchádzal, tak to boli strašne protichodné reakcie, povedali mi, že sa mám odsťahovať a že si mam nájsť robotu a že si mám nájsť byt a že už s nimi nemôžem žiť... na*

druhej strane mi povedali, že sa musím okamžite vrátiť z Prahy domov do Michaloviec a mam tam s nimi ostať a oni na mňa budú pozor dávať a budú ma liečiť z tej homosexuality...“

Tazateľ: *„Vyslovené slovo „liečiť“ použili?“*

Dušan: *„Áno. Ono... boli to veľmi zmätené reakcie, práve v rámci toho záchvatu.“*

Tazateľ: *„A to říkala všetno maminka alebo...?“*

Dušan: *„Áno... Ale... mal som to sprostredkované skôr pres otca, ktorý mi povedal, že mam a ja si myslíme, že by si sa z toho mal liečiť. Čo som ja skôr pochopil tak, že mama si myslí a on s ňou súhlasí. Pretože na to mi povedal, že on má nejakých kolegov v práci, ktorí sú starý mládenci a hovorí sa o nich tiež, že sú teplí, takže je si plne vedomý, že taký ľudia existujú a že to je realita, ale prezentoval to tak, že mama a ja si myslíme.“*

Tazateľ: *„Myslíš si, že... ohľadne toho psychiatra... to bude asi takej záchrannej kruh v moři...?“*

Dušan: *„Ako... ja som to mal vcelku naplánované, že to takto bude, nečakal som až takú extrémnu reakciu, ale potreboval som pomoc toho doktora, lebo som počítal s tým, že to bude autorita na mojej strane... keď by došlo k nejakému u prúseru a nechceli by počúvať mňa, tak pravdepodobne budú počúvať toho doktora...“*

Tazateľ: *„Odborníka... jasne. Co širší rodina?“*

Dušan: *„Nikto nič nevie... nikomu nebolo nič oznámené a otec mi povedal, že to nikomu ani hovoriť nemôžem. S tým, že to ani neplánujem nikomu oznamovať... lebo širšia rodina sú veľmi nábožensky založení ľudia, ktorý by to nikdy nepochopili a bol by to pre nich veľký škandál a s babkou, dedkom... to by rovno položilo. Takže tam ani nie je záujem to oznamovať. Prečo ich na staré roky trápiť.“*

Tazateľ: *„Dobře... Maminka je věřící...?“*

Dušan: *„Áno, ale nie nejako aktívne, že by chodila do kostola...“*

Doba, po ktorou se rodiče vyrovnávali s jinnakostí svého potomka, byla takéž různá.

Sourozenci na homosexualitu svých bratrů reagovali neutrálně, až pozitivně. Někteří respondenti uvádějí, že to se sourozenci „neřeší“, u některých respondentů jsem se setkal s tím, že sice o jejich homosexualitě sourozenci vědí, ale na toto téma nediskutují.

Ondrej: „Zaujímavé je, že s bratom som to nikdy osobne neriešil. A nikdy sme sa o tom nebavili. Keď sa niekto s nim o tom bavil, tak to boli rodičia. Nejakou mu tu informáciu dali oni. Ale čo mám sprostredkované, tak viem, že to dosť ťažko niesol, že to predychával chvíľu... Ale ja som o tomto nevedel, to trvalo dosť dlho keď som sa vôbec o tomto dozvedel. Dozvedel znovu sprostredkované, od matky, alebo od koho...“

Tazateľ: *„Co bratr?“*

Dušan: *„Ten mi povedal, že to netušil a že ho to nezaujímá...“ (smiech)*

Ostatní reakce byly již pozitivního a akceptujícího charakteru, kdy jinakost respondenta dokonce posílila vztah se sourozencem (většinou se sestrou).

Tazatel: „*Jak na to reagovaly?*“

Filip: „*Ségry? Ty na to reagovaly úžasně a asi nejlíp. Jana (jméno bylo změněno) ta byla iniciátor toho všeho, ona je nejstarší. Já mam asi větší vztah s Katkou (jméno bylo změněno), ona je ode mě starší, ale je prostřední. S tou mám lepší vztah, protože jsme si celkem tak podobní, v některých ohledech a mentalitě. A říkáme o sobě, že jsme asi jediní dva normální v naší rodině. Pak se na mě koukne: „Ty už tak vlastně normální nejseš“. Chovaly se hezky, chovaly se příjemně. Bavíme se, já jinej nebudu a ony jsou rády, že jsem šťastnej“.*

Tazatel: „*Mluvil jsi o rodičích, ale nemluvil jsi o sourozencích, jak na to reagovali?*“

Michal: „*Mladší sestra, ta si z toho dělá často legraci, ale takovou tu fajn.*“

Tazatel: „*Kolik jí je?*“

Michal: „*Je jí 15. Zjistila, že to má hrozně velký množství výhod, protože se mnou začala probírat kluky, protože už se začíná dostávat do toho věku, kdy jí to začíná zajímat. A vždycky, co si o něm myslím a teď zjistila, že mám i jako spoustu kamarádů kluků s kterými bych ji mohl postupně seznamovat. A já si myslím, že ona to teď oceňuje a náš vztah se potom zlepšil, jsme si teď blíže. A co se týče bráchy, tak ten si z toho dělá legraci, ale vždycky je to zase taková ta vtipná legrace, né že by mě to uráželo. Jako případ můžu uvést, když jsme jednou seděli u oběda, tak mamka vyprávěla, že než jsem se narodil, tak se nějaký náš známý s nima vsadil o bednu šampaňského, jestli se jim narodí kluk nebo holka. A naši tvrdili, že kluk a ten známý, že holka a já sem říkal: „A jak to teda dopadlo, dostali jste to šampaňský nebo ne?“, a on pronesl něco jako: „No vono se vlastně do teďka právě neví.“, ale vím, že to nemyslel nějak zle, jen se to tam vyloženě hodilo. Tak sem tam něco takového pronese.“*

Dva z respondentů vychovával místo otce otčím. Oba respondenti razantně odmítají se svému otčímovi svěřit se svou homosexualitou. Kategoricky odmítají potencionální schopnost otčíma tolerovat, či akceptovat jejich jinakost. Vzhledem k tomu, že respondenti s touto zkušeností s nebiologickým rodičem jsou pouze dva, není tento údaj reprezentativní, nicméně, může být předmětem dalších výzkumů a debat.

Tazatel: „*A nějaký jinej, novej tatínek, otčím se objevil?*“

Filip: „*Jasně, otčím, který mne vychovával. S tím mamka žije do teď“*

Tazatel: „*A ten to ví?*“

Filip: „*Chraň bůh. Neví. To je jeden z důvodů, proč jsem to nechtěl nikomu říkat doma. On je v jádru hodnej člověk a dobrák, ale občas je to strašnej čurák, co se týče netolerance. On má klapky pres oči, zastává ten názor, že je zbytečný pěstovat nový věci, který jsou hezký, desénový,*

moderní a užitečný a, že by tam postavil radši obyčejnou krabici, z který se vyleze. Naprosto tenhle názor nesnáším, a proto jsem takhle reagoval. Prostě, on je omezený v tomhleto, na jednu stranu mě to mrzí, ale já ho nezměním, on takový je.“

Tazatel: „A nehodláš mu to sdělit?“

Filip: „Šmarja panno, do tý doby dokud to nebude nutný tak ne, nehodlám mu to říct.“

Tazatel: „Dobře, super. Říkal jsi teda, že jsi se v rámci rodiny vůbec nevyoutoval.“

Marek: „Ne.“

Tazatel: „Můžu se zeptat proč? Nebo co tě k tomu vede, že to tajíš v rámci rodiny?“

Marek: „Tak co se týče matky, tak je mi to jedno, jestli to ví nebo neví, myslím si, že to tuší, co se týče vlastně otčíma, tak ten je ryzí homofob, čili pokud by vlastně tohleto vyšlo najevo, tak jak já, tak vlastně i matka by musela stát nebo čelit určitým tendencím, které by byly z jeho strany.“

Tazatel: „Dobře. Takže jako očekáváš, že ten by teda neudělal dobrotu, ten výsledek...“

Marek: „Určitě ne.“

Tazatel: „Dobrá.“

Marek: „Naopak, možná se tímhleto i bavím, jak, jaká může existovat i ubohost u lidí, kteří prostě neakceptují nějak nějakou odlišnost.“

Prvotní reakce rodičů na coming out jejich syna byly většinou šokové. Rodiče jednali po prozrazení neutrálně, až negativně. Negativní reakce byly většinou doprovázeny křikem. Vyskytl se i případ sebeobviňováním rodiče:

Tazatel: „Maminka to zjistila, a jak?“

No zkus hádat. Syn se začal chovat divně, začal často chodit ven a neříká kam, takže SMSka.“

Tazatel: „Takže ti četla SMSku v telefonu. A jak na to reagovala?“

Filip: „No když si přečetla tu SMSku tak jsem byl ve sprše. Tak jsem vylezl ze sprchy a můj telefon nebyl na místě, kde byl, takže už jsem alarmoval: "what the fuck", tak jsem přišel a už jsem viděl, že je průser. Polilo mě horko, taková ta první reakce "ježiš co teďka bude". Se začala vyptávat co to je, a že jsem teda gay, a jak ji to vysvětlím? Tak jsem jí řekl, že já nejsem gay, a ona proč chodíš ven s nějakým klukem? A co ti má nějaký kluk co říkat že je do tebe zaláskovanej. A kam to jdeš? Nikam prostě nepůjdeš! Naštvala se a vrazila mi facku, a řekla: „Tak mi kurva řekni, co sakra seš? Cos sebou je, co se s tebou děje?“

Tazatel: „Takže reagovala hodně, hodně špatně.“

Filip: „Špatně, a i potom to bylo hodně špatné. Já jsem jí jako řekl, že jsem bisexuál. Ona si bezduše sedla a řekla: „A to mi to říkáš jen tak, jako když se nechumelí? ... Já to nechápu, co jsem udělala špatně...“

Tazatel: „Takže si to vyčítala ona?“

Filip: „To já nevím, jestli si to vyčítala, my jsme se na tohle téma nikdy nebavili, já ji jako neodpustím do teďka spoustu věcí, jak se zachovala následně pár dní, bylo to těžké. Ať už jsem

šel za někým z gay komunity a nebo jsem šel za kamarádkou, tak jsem se bál jít ven, protože jsem věděl že budu za chvíli čelit máminu obvinění: „To jdeš za nějakým buzerantem nebo jdeš někam? Nebylo to příjemný, nebylo to milý. Já vím, že se necítila nejlíp, to chápu, ale mohla to řešit nějakým jiným způsobem. Já jsem se nějak nezměnil, a asi v jejich očích jsem se změnil.“

Někteří rodiče se stáhli do sebe, či odešli „řešit“ problém do ústraní, do jiné místnosti a dokonce se objevila nabídka placených erotických služeb pro syna, v domnění, že svou orientaci změní, až zjistí „jaké to se slečnou je“:

Tazatel: *„Řekl jsi to dřív mamince anebo tátovi?“*

Igor: *„Mamince.“*

Tazatel: *„Při jaké příležitosti? Co tě k tomu vedlo?“*

Igor: *„Tak, to bolo tak, že som z Prahy išiel domov, ale ešte predtým sme z Prahy išli spoločne s mojím bývalým, teraz už bývalým priateľom. A domov som išiel teda od neho. Maminka sa pýtala u koho som bol, tak som vravel, že som bol u... myslíš, že môžem hovoriť mena ďalších osôb?“*

Tazatel: *„Ne...“*

Igor: *„Tak, že som bol u toho chlapca. A potom som, potom som k tomu dodal, po pár vetách, že som bol u toho môjho chlapca, z čoho teda maminka vyvodila, že ten môj chlapec je niečo viac, než len kamarát.“*

Tazatel: *„Jak na to reagovala? Na tohle zjištění?“*

Igor: *„Úplne dobre si to nepamätám, ale mam pocit, že ešte chvíľku sa ma na niečo pýtala a potom bola ticho a možno dokonca šla niekde plakať, možno.“*

Tazatel: *„Takže byla, řekněme, smutná.“*

Igor: *„Určite, určite bola smutná a sklamaná.“*

Tazatel: *„Jak se to dozvěděl tatínek?“*

Igor: *„Tatínek sa to dozvedel ešte asi ten deň, keď mu mamka volala, pretože bol v práci.“*

Tazatel: *„Takže maminka mu to řekla...“*

Igor: *„Uhm...“ (pokývnutí)*

Tazatel: *„Potom teda... tu prvotní reakci nejspíš nevíš, ale řešil to potom nějak s Tebou?“*

Igor: *„Uhm... (pokývnutí). No... Ja neviem úplne ako to riešil keď sme sa stretli po prvé... možno sa ma na to nejako pýtal... a snažil sa zistiť na koľko som skutočne gej a na koľko si ja myslím, že je to možné zmeniť. Pak teda zaznel argument, že nemôžem vedieť, že som gej, pokiaľ som nebol so slečnou. A potom zaznela ponuka, že mi zaplatí prostitútku, ak to chcem so slečnou skúsiť. No, asi tak nejako. S tým, že on sa tiež podobne cítil, také to sklamanie a s tým, že z otca bolo cítiť takú tu hanbu, zahanbenie, než od matky.“*

Jeden respondent mi sdělil, že po coming outu rodičům jeho otec delegoval své negativní pocity na svou ženu, matku respondenta. Dále je jasné, že u otce stále převládal názor o tom, že homosexualita je nemoc. Vyústěním však byla akceptace syna. Matka svého syna přijala bez obtíží. Respondent uvádí, že poté co přiznal rodičům svou jinakost, se zlepšil jeho vztah s matkou, sám ho nyní nazývá „upřímným“ a „čistým“.

Ondrej: „Potom sa to dozvedeli rodičia...“

Tazateľ: „A jak?“

Ondrej: „Rodičia sa to dozvedeli tak, že ja som na konci strednej školy, bol to asi posledný ročník, na začiatku toho posledného ročníku som začal chodiť s jedným chalanom a to bol doposiaľ jediný vzťah ktorý vznikol v aktuálnom svete a nemal počiatky vo virtuálnom svete. Aby som to tak... Takže sme sa stretli na nejakej spoločnej udalosti kde on bol. A sme sa tam ocitli. Sme sa zbadali... a... no každopádne veľká láska. A boli sme spolu už asi pól roka. A mňa už stále štvlo vymýšľať si pred našimi príbehmi kam idem a že chodím za týmto spolužiakom a potom za týmto. Ale oni vedeli... vedeli hneď po týždni čo ja som ho poznal, že sa poznáme skrz nejakú spoločnú situáciu a takže vedeli, že mám nejakého kamaráta, ale nevedeli ako blízkeho kamaráta. Tak niekedy som povedal, že idem za ním, ale nie často, aby to nevyzeralo tak nápadne, tak som si často vymýšľal za ktorým spolužiakom idem a prečo. A na tej strednej škole som býval mimo domov takže... v nedeľu večer sme vždy dochádzali na ten internát alebo na tie priváty a často, lebo autobusy nestávali v tej našej dedine, tak ma naši museli odviezť k autobusu, oni ma odviezli k autobusu, ktorý ma zobral jedným smerom a ja som na najbližšej zastávke vystúpil, aby som mohlo ísť iným smerom a namiesto toho, aby som išiel do školy, tak som išiel za ním a na druhý deň ráno som odchádzal od neho do školy. A, no tak to bolo asi pol roka, som si vymýšľal príbeh kde idem, čo idem... No a už ma to nebavilo a zároveň so s tým človekom bol šťastný a prišlo mi hlúpe, že moji rodičia nemajú vedieť o tom, že ja som šťastný s niekým a že niekoho milujem. A boli zrovna jarné prázdniny. To trvá týždeň a ja som našiel oznámil, že idem za tým mojim kamarátom do Banskej Bystrice a oni ma tam odviezli, pretože mali cestu. Cestou v aute mama vtipkovala na... no, bola tam nejaká jej kamarátka, ktorá ma deti približne v mojom veku, takže sa bavili o frajeroch a frajerkách svojich detí, no a moja mama zavtipkovala na tému tohto môjho kamaráta ako... on bol a je doteraz kučeravý. „No a náš Ondrejko má kučeravú priateľku.“ A to tak ako medzi rečou prehodila a nikto to v tom aute nepochopil, až na mňa. Vravím si: „Tak asi niečo tuší.“ Keď som mu to prezentoval, až som bol uňho: „Tak im to povedz, už to asi vedia, nie?“. No dobre, ale ako to spravím, veď sa im neodvážim povedať otvorene. Tak oni nevedeli kde presne býva. Tak som poslal smsku. V tej smske som napísal, že teda ako s kučeravou frajerkou mala mama pravdu a že nech sa ma nesnažia kontaktovať a že prídem o štyri dni. Tak som povedal, že prídem vo štvrtok. Takže som im nechal čas, aby mohli vychladnúť. (smiech). A vo štvrtok som prišiel domov, tak ako som sľúbil. Samozrejme, hneď ako som poslal tu smsku, tak sa mi snažili zavolať, potom mi písali smsky, že nech prídem domov, že sa musíme porozprávať. No, v ten štvrtok, problém bol v tom, že ja som prišiel domov a doma bol len otec. Takže najskôr som sa

rozprávával s otcom. Takmer dve hodiny. Otec začal hneď s rečami typu: psychiatria, liečenie a takéto, takže rozhovor s otcom bol skôr o tom vysvetliť mu, že homosexualita nie je choroba a že sa to nelieči a že to je fakt s ktorým sa treba zmieriť. A bolo to dosť emotívne, ten rozhovor, v živote som s otcom neplakal, vtedy áno. A dokonca z jeho úst vyšli také slová, že ten môj priateľ do toho domu nikdy nevstúpi a že si to nepraje mama. A že on tušil moju homosexualitu a mama bola prekvapená, strašne vystrája a nejaké takéto reči. No, neskôr, keď prišla mama som prišiel na to, že nejako potreboval zakryť svoje skutočné pocity z toho a tak to presunul na mamu a hovoril vlastne o sebe. Pretože mama hovorila, že ona sama zažila, že niekto sa jej snažil brániť vo vzťahu, v láske, vlastne jej svokra, otcova mama, nechcela ju do rodiny. Ale vravela, že nikdy by svojim deťom nebránila vo vzťahu. Ten rozhovor s ňou bol taký, tiež do hĺbky, bol o mnoho dlhší než s otcom a nikdy v živote som nemal taký úprimný rozhovor ako vtedy so svojou matkou a bol v podstate, neviem, ako bola to jedna veľmi obrovská pozitívna skúsenosť, od tej doby máme s matkou pozitívny vzťah, tam nie je... neviem, mal som pocit, že do tej doby som tam vytváral nejaké tajomstvá a od tej doby je to úprimný vzťah, čistý. No a... ale z toho rozhovoru vysvitlo, že tie problémy mal otec. Ako vravel, že nechce toho chalana v tom dome. Mama nevystrájala a potom aj neskôr sa stala taká vec, že sa otec šiel vyspovedať k tej mojej tete, k svojej sestre. Keď to naňho doľahlo, to bolo možno dva týždne potom a išiel za ňou a ta ho nejako uzemnila, hovorí, že aký je problém, čo, umiera? Alebo má rakovinu, alebo čo? Má smrteľnú nemoc? Tak ako ho uviedla na správnu cestu. Ale teraz je aj otec v pohode.“

Jeden z respondentů se setkal s negativní reakcí otce. Matkou je tolerován, nicméně doposud se nevyslovila, že by jinakost svého syna plně akceptovala. Dle respondenta, o jeho homosexualitě nikdy nemluví. Negativní reakce otce byla velmi emotivní a bylo zřejmé, že zanechala v respondentovi velkou stopu. Zajímavý je názor otce, kdy tvrdí, že by jeho syn měl zůstat sám. Při rozhovoru to celé působilo tak, že se otec snaží svého syna tolerovat a řekněme, že se mu to tak polovičatě daří, ale pravděpodobně se v brzké době k akceptaci svého syna taktéž nevysloví.

Tazatel: „Co, táta?“

Ivo: „No, ten se to dozvěděl, až léta po tom.“

Tazatel: „Až léta po tom?“

Ivo: „No. To tak 2011, mám takovej tip. "Takže, no to je..." On to ví chvílku. Dva, tři roky.

Tazatel: „A, kdo mu to řekl?“

Ivo: „Já. On se zeptal.“

Tazatel: „Jak se tě zeptal?“

Ivo: „Jestli jsem jinej.“

Tazatel: „Vysloveně takhle, jestli jsi jiný?“

Ivo: „Tak se mě zeptal, ano. A já sem v tu chvíli nemohl říct nic jinýho. Než že jo, že jsem jinej.“

Tazatel: „Aha, aha a jaká byla reakce?“

Ivo: „Jestli si dělám prdel?“

Tazatel: „Vysloveně?“

Ivo: „Vysloveně, jestli si dělám prdel.“

Tazatel: „A dál?“

Ivo: „Tak jako, nejdřív to vypadalo, že to teda jako bude ok. Pak se to tak nějak během několika dní začlo zhoršovat, no. A takový jakože řeči. "Řeči?" Všelijaký. Já nevím, já si prostě jakoby nepamatuju co přesně říkal, ale prostě vždy říkal něco proti tomu. Snažil se mi to taky vymluvit, jo. Ted' sem mu to musel vysvětlovat, prostě jak to je. A on proč se to řešilo, proč si teda nenajdu nějakou holku a byl takový návrh, že jsou i holky který vypadají jako kluci, což jako v tu chvíli, když jsem slyšel, tak jsem myslel, že to se mnou klepne. To se mi udělalo opravdu špatně. Ze všech směrů a řešil i to, že bych... On mi to přímo neřekl, ale myslím, že mi to tenkrát řekla mamina, že pak řešil, že bych měl zůstat sám. Přitom první věc, kterou mi vlastně řekla mamina, když si na to vzpomínám, když jsem jí to řekl já, že se bojím, abych nezůstal sám. Ale můj otec řekl, že bych měl zůstat sám.“

Dalším případem bylo, kdy rodiče respondenta tolerují jeho homosexualitu jako takovou, ale nejsou schopni se smířit s tím, že se takto identifikuje a žije svůj život s odlišnou sexuální identitou. Dochází zde tedy k toleranci, nikoliv však k úplně akceptaci jedince.

Tazatel: „Já bych přešel k rodině. Kdo byl první v užší rodině, komu ses svěřil?“

Ján: „Tak ako som povedal to bola moja mama a keď mám o tom povedať, tak sme mali taký dôverný rozhovor kedy som si tak povediac vylial dušu a posledné som sa na koniec odhodlal povedať aj o tom, že sa mi páčia chalani... ako bola to podľa mňa ťažká situácia a mama vlastne reagovala veľmi citlivo, až s plačom. Ale ako postupne, snažila sama ako tolerovať, postupne ako chápať.“

Tazatel: „Dobře, kdo byl další?“

Ján: „Ďalším bol môj otec. Asi pár týždňov som sa mu zdôveril a na základe toho, že to chcela aj moja mama. A otec ten reagoval skôr s humorom, asi to možno nebral hneď príliš vážne.“

Tazatel: „A potom teda došel toho, že to tak opravdu je?“

Ján: „No, takto. Moji rodičia sa s tým dlho ako zmierovali, ako náš vzťah sa nejako veľmi nezmenil, boli, snažili sa byť tolerantný, ale dlho tvrdili, že je to prechodné alebo, že sa zmením, lebo možno je to len nejaká úchylka. A neviem teda či sa s tým už zmierili úplne, teda ako s mojou orientáciou sa už asi zmierili, ale čo sa týká ďalších vecí ako vzťah s mojím partnerom a podobne, tak tam to ešte prebieha.“

Tazatel: „Aha, takže chápu to dobře, že už pochopili, že se ti líbí muži, ale ještě nepochopili to, že to opravdu praktikuješ? Jakoby vztah, lásku...“

Ján: „Áno, áno. Ako to, že mam prosto tuto orientáciu, to im možno nerobí taký problém, ako to, že aktívne žijem tento život. Keďže s priateľom sme sa venovali istým verejným aktivitám a boli

sme v médiách, takže sa to dozvedela aj veľká časť mojej rodiny, to bolo pred necelým rokom, ale neviem konkrétne, že kto sa to dozvedel.“

Tazateľ: *„Takže, už jsi o tom s nikým nemluvil?“*

Ján: *„Viem na isto o tete, alebo teda o jej rodine, ale vlastne predbehol taký, že verejný coming out v médiách a osobne som sa s nikým o tom nerozprával.“*

Tazateľ: *„A s tebou niekto?“*

Ján: *„Priamo z mojej rodiny nie.“*

Rodinné zázemí respondentů bylo velmi podobné. Dva z respondentů vychovávala matka spolu s otčímem, z toho o jednom to matka ví. Zbýlých osm vyrůstalo v úplné rodině. Všichni respondenti pochází ze střední, či vyšší střední sociální třídy. Všichni respondenti mají minimálně úplné střední vzdělání s maturitou, což svědčí také o tom, že všem byl dán potřebný prostor pro studium, vzdělávání se a mimoškolní aktivity. Žádný z respondentů nehovoří o tom, že by se jeho rodina potýkala se sociálními problémy, například nedostatek rodinných financí, atp.

Coming out rodině podstoupilo celkem sedm z deseti respondentů. Rodičům se nesvěřil jeden slovenský respondent a dva čeští respondenti a také o tom v brzké době ani neuvažují. U zbýlých sedmi respondentů byly reakce rodičů na jejich odlišnou sexuální orientaci různé. Počáteční reakce byly v zásadě šokové, impulzivní. Projevoval se strach, nejistota a sebeobviňování rodičů. Většina respondentů v závěru došlo k tomu, že je, jako homosexuály, jejich rodina přinejmenším toleruje. Někteří došli úplné akceptace ze strany rodičů.

Vyústění v akceptaci se týkalo většinou slovenských respondentů. Patrný bezprostřední šok rodičů byl jak u slovenských respondentů, tak u českých, velmi emotivní. Čeští respondenti se setkali s více negativními emocemi, které byly namířeny přímo proti nim. U rodičů slovenských respondentů se ve větší míře vyskytovaly zastaralé názory. Například ohledně léčby homosexuality, o tom, že homosexualita je jen jakýmsi přechodným obdobím, či mladistvou nerozvážností a časem se změní. U žádného z respondentů se neobjevily velmi extrémní reakce, například vyhození z domu, vydědění z rodiny, přerušением kontaktu atp. U šesti respondentů vzešel impuls na odhalení své sexuální orientace rodině přímo od nich samotných. U jednoho respondenta byla sexuální orientace odhalena bez jeho účasti (čtením soukromých SMS z mobilního telefonu), tento respondent, také jako jediný, matce, bezprostředně po odhalení tvrdil, že je bisexuál. I když sám tvrdí, že měl bisexuální období,

soudím, že to bylo zapříčiněno spíše obavou z velmi negativní reakce matky, nikoliv tím, že by tímto stádiem opravdu procházel.

4.4 Coming out vrstevníkům a ve školním kolektivu

Žádný z respondentů neprošel coming outem před školním kolektivem jako takovým, ale pouze jednotlivcům, v některých případech se tato skutečnost poté mezi školní kolektiv rozšířila (takzvaně „se to rozkecalo“). U některých respondentů coming out ve školním kolektivu neproběhl vůbec. Většina respondentů se také přímo neučila o homosexualitě ve vyučování, a pokud ano, tak okrajově a nijak hlouběji. Jeden z respondentů se o homosexualitě učil tak, že byl vyučující veden k toleranci homosexuality.

Tazatel: „Když si vzpomeneš na vyučování na základní škole nebo na střední. Mluvílo se o homosexuálech?“

Michal: „Tak na tý základní škole to určitě, to bylo v předmětech jako rodinná výchova a občanská výchova a musím říct, že ty naše učitelky na základce byly otevřený téměř všemu. Takže to vždycky vysvětlovaly, jako odlišný způsob života dá se říct, a spíš vedly k určité toleranci vůči tomu aspektu. Když už se o tom mluvílo tak úplně otevřeně jako o normální věci. Jako když se mluvílo o klasické rodině: maminka a tatínek. Vztahy muž a žena nebo muž a muž, žena a žena, vše na jedné rovině, nic se nelišilo.“

U žádného z respondentů neproběhl přímý coming out vůči pedagogům školy (potencionálně se to mohli dovědět pouze pomocí třetí osoby), nebyly přítomny ani jakékoliv reakce ze strany pedagogů a proto nemůžeme hovořit o tom, že se samotný jev coming out, či homosexuální orientace respondentů nějak ovlivnila vzájemný vztah mezi nimi a jejich pedagogy. Jediné výrazné působení vyučujícího se objevilo u jednoho slovenského respondenta. Byla to vyučující náboženské výchovy na evangelické střední škole, která také působí jako farářka, která reagovala pohotově, pozitivně a profesionálně.

Tazatel: „Zajímalo by mě, jestli jste se ve výuce, přímo ve vyučování, bavili o homosexualitě, o homosexuálech? Třeba i rovnou s vyučujícím, například v rámci nějakých rodinných výchov a tak podobně.“

Ondrej: „Na základnej určite nie. A na strednej... ta stredná škola, ktorú som navštevoval bola cirkevná. Ale nebola to katolícka škola, bola to evanjelická, ktorá je, si myslím, viac otvorená rôznym... možno nie je tak striktná, alebo prasto, má voľnejšiu interpretáciu bibliie a... nič konkrétne sa tam nedialo v rámci nejakej osvetly čo sa týka inej sexuálnej orientácie. Ale pamätám si, no ak to bola cirkevná škola, tak celých pat rokov, ktorých som tam chodil, tak dvakrát do týždňa sme mali náboženstvo, povinné, ako predmet. A pamätám si, to bol možno druhý ročník

alebo prvý... tej farárky, ktorá tam bola, sme tak postupne išli tou bibliou a zaoberali sme sa Starým zákonom, tam je kniha Leviticus. Myslím, že to je druhá kniha Mojžišova... na ktorú sa taký ti anti, anti-inak orientovaná sexualita ľudí (smiech), odvolávajú, pretože tam sa hovorí o tom, že čo všetko je Bohu nemilé, dajme tomu. Bohu je nemilé keď chlap spí s chlapom, Bohu je nemilé keď žena má krámy a je nečistá do večera... a takéto veci sa tam píšú, prosto. No a ja som sa vtedy konkrétne spýtal na túto časť Biblie, na to ako to máme interpretovať. Ako sa k tomu stavia, tá Evanjelická cirkev. Žena ktorá má svoje... raz mesačné problémy (smiech), tak akoby krváca a všetko čoho sa tá krv dotkne je nečisté a ona je nečistá a musí si všetko oprat' a bude nečistá až do večera. A muž ktorý má výron semena je nečistý až do večera a všetko si musí oprat'. A muž ktorý spí s iným mužom a žena, ktorá spí v jednej posteli s inou ženou a ďalšie iné veci, tak sú všetci nečistí až do večera. Tak som sa jej pýtal, čo s tým, že ako sme nečistý do večera (smiech). A ona mi samozrejme hovorila, že ako, Biblia je jedna vec a to ako sa k tomu postaví cirkev je vec iná. A Evanjelická cirkev... no, ten Nový zákon bude to najpodstatnejšie, kde taký odkaz, message, je také miluj bližneho svojho ako seba samého... a to je celé. To je ako jediná debata o homosexualite, aj keď nepriamo. Inak sa to tam neriešilo.“

Jak jsem výše předeslal, osvěta žáků, ohledně minoritních sexuálních orientací, byla velmi minimální. Pokud se to „odučit“ muselo, tak o tom padla zmínka, nic navíc. Jeden respondent se setkal s tím, že jeho spolužáci reagovali ve výuce na téma homosexuality smíchem.

Tazatel: „Zajímalo by mě ještě, když si vzpomeneš na vyučování. Mluvílo se někdy ve výuce, ať už z iniciativy vyučujícího nebo žáku, o homosexualitě?“

Filip: „Na základce jsme měli sexuální výchovu. Ona samozřejmě nakousla pár témat, co se týče sexuální orientace, bylo to takové okrajové a samozřejmě, hurónský smích celé třídy a vtipkování na tohle téma, a tím to bylo uzavřené. A šlo se na kapavku a podobné věci.“

Tazatel: „Když si ještě vzpomeneš na tu školu, jak základní, tak střední. Mluvílo se někdy ve výuce o homosexualitě? S vyučujícím.“

Igor: „Hmm... myslím, že nie.“

Tazatel: „Ne... Ani v rámci nějakého předmětu?“

Igor: „Hm, nie, nie...“

Tazatel: „Když si vzpomeneš na vyučování, na základní, nebo SŠ. Mluvílo se ve výuce o homosexualitě? S vyučujícím...“

Róbert: „Akože o mojej, alebo vo všeobecnosti?“

Tazatel: „Ne, ne. Samozřejmě ve všeobecnosti.“

Róbert: „Nie, myslím... hm, určite áno v náuke o spoločnosti, ale v niečom takom, ale inak asi nie...“

Coming out mezi vrstevníky u většiny respondentů proběhl, u některých byl vrstevník, kamarád, či kamarádka první osobou, které se svěřili.

Tazatel: *„Jo. Takže, takže kvůli sexuální orientaci ne. Dobře. Zajímalo by mě, vlastně, kdo byl první, komu ses svěřil se svojí sexuální orientací?“*

Marek: *„Neznámá holčina na brigádě.“*

Tazatel: *„Takže, takže nějaká cizí osoba, prostě.“*

Marek: *„Cizí osoba, ze které se stalo přátelství.“*

Tazatel: *„A tehda, jak jsi jí to sděloval, byla cizí. Poznali jste se teda na brigádě. Dobře. Jak ona na to reagovala v tu chvíli, kdy jsi jí to sdělil?“*

Marek: *„Naprosto otevřeně a příjemně, jako. Nebyla ani nějaká negativní informace pro ni, žádná, která by ji měla odpuzovat. Naopak.“*

Tazatel: *„Kdo byl první, komu ses svěřil?“*

Igor: *„Spolužiačka.“*

Tazatel: *„Spolužačka ze střední školy?“*

Igor: *„Uhm...“ (pokývnutí)*

Tazatel: *„Jak na to spolužačka reagovala?“*

Igor: *„Ako na to reagovala...? Myslím si, že bola potešená tým, že to bola v podstate len správa o mojej homosexualite, pretože to prebiehalo asi tak, že som jej deň predtým povedal, že by som jej chcel niečo povedať a že jej to teraz nemôžem povedať pretože sme neboli v súkromí, lebo tak nejako... Takže som jej to vrazil až na druhý deň a myslela si, že jej poviem niečo iné, alebo niečo horšie. A fuuu, ako reagovala? Vrzela, že by ju to nenapadlo a bolo to asi také prijímajúce, prijímajúce rozporenie, prijímajúci postoj.“*

Jeden z respondentů se setkal s homofobním obtěžováním, které bylo provedeno, prakticky anonymně, prostřednictvím sociální sítě, nějakou osobou o které respondent fakticky ví pouze to, že spolu chodili do stejné školy. Účelem tohoto jednání bylo získat z respondenta přiznání své homosexuality a následně na to tento fakt zneužít jako prostředek k jeho ponížení ve školním kolektivu. Také se tak stalo. Školou se rozšířila zpráva o jeho homosexualitě. Spolužáci se zprvu vyptávali, zdali je to pravda, poté se respondentovi vysmívali. Nicméně, okruh nejlepších přátel ve třídě ho, jak on sám říká, „podržel“. Respondent tuto situaci hodnotí jako v závěru pozitivní, nazývá ji „ulehčením“ coming outu.

Tazatel: *„Jak to tam probíhalo?“*

Ján: *„Totiž na jednej sociálnej sietisom komunikoval s jedným chalanom, ktorý sa na mň apýtal, informácie o mne a nakoniec som zistil... teda mi povedal, že nie je homosexuál, že nenávidí“*

homosexuálov a že je z mojej školy a že to vlastne všetkým povie. Následne sa mňa začali spolužiaci pýtať, že vlastne či je to pravda.“

Tazateľ: „Dobře, jaký jsi z tohoto měl pocit?“

Ján: „Najskôr to bol šok... pretože, som bol veľmi dôverčivý, ale ďalšia reakcia bola, že tak či tak mi to vlastne uľahčilo, môj coming out, pretože, vlastne tá reakcia mojej triedy bola pomerne pozitívna, teda ako, urobili, v podstate urobili si zo mňa posmech, čo bolo len do istej miery a vlastne na to som bol aj zvyknutý, čiže mi to nevadilo. A moji najlepší kamarát imňa v tom podržali. Takže vlastne nakoniec to dopadlo lepšie, ako keby som sa sám snažil to niekomu povedať a v podstate mi to uľahčilo námahu.“

Tazateľ: „Měl jsi strach jít do té školy, po tom co se tohle stalo a předtím, než ses teda konfrontoval se spolužáky ze třídy?“

Ján: „Nie, nemal. Mal som najskôr strach, že čo bude, ako... Ale prvé reakcie prišli cez internet a potom ako som prišiel, proste nemal som strach, šiel som do toho a dopadlo to ako dobre.

Tazateľ: „Dobře. Ten člověk, který tě teda takhle „vystalkoval“. Měl jsi s ním potom ještě nějaký kontakt, nebo už...?“

Ján: „Nie, ani som nevedel, že kto to je.“

Tazateľ: „Fajn. Prosím tě, to bylo na střední nebo na základce?“

Ján: „Na střednej škole.“

Tazateľ: „A to byla střední škola, teda ta odborná.“

Ján: „Áno.“

Tazateľ: „Ještě by mě zajímalo, byly nějaké, v té škole, po tom co se stal tady tenhle incident. Byly nějaké negativní ohlasy, vysloveně, od někoho?“

Ján: „Boli. Pravdepodobne to boli asi spolužiaci, alebo kamaráti toho chalana, ktorý to vyzradil, ale nedošlo ani k fyzickému kontaktu, ani... no, bolo to len v rámci posmechu. Bolo to zhruba pár mesiacov a potom to utíchlo.“

Tazateľ: „Takže se ti vlastně jen posmívali, nějakou dobu... Dobře.“

Všichni respondenti se u svých vrstevníků setkali vesměs s pozitivní reakcí na sdělení o jejich sexuální orientaci, i přes veškerá vzniklá úskalí. Značí to fakt, že mladí lidé většinou nemají problém s odlišnou sexualitou, a to i navzdory tomu, že u jednoho respondenta se třída chichotala, když se ve výuce probírala homosexualita, a také navzdory tomu, že jeden z respondentů procházel homofobním obtěžováním na škole. Fakt, že jedinec, který takto jednal, neprozradil svou identitu, dle mého názoru vypovídá o tom, že se pravděpodobně obával veřejně prezentovat svůj negativní názor ohledně homosexuality.

U většiny respondentů také hrál roli fakt, že s onou konkrétní osobou z vrstevnického kolektivu měli pozitivní, kamarádský vztah. Jsem toho názoru, že tato osoba poté, velmi pravděpodobně, vzala homosexualitu jako další aspekt jejich osoby, který v jejich

kamarádství nečinil žádné překážky. Ukazuje to na odlišnost reakce mládeže ve skupině a reakce jednotlivce na přímou konfrontaci s homosexualitou někoho v okolí.

Tazatel: „Ted' ta klasická otázka. Kdo byl první, komu ses svěřil, že jsi gay?“

Michal: „Já myslím, že to byla moje nejlepší kamarádka, s kterou jsem měl takovej dlouhodobější vztah takových 14-15 let. A ta to věděla první, ale jistě si úplně nejsem.“

Tazatel: „Takže první si ji to řekl, ale mohl to vědět někdo předtím.“

Michal: „Ano.“

Vrstevníci, kamarádi, kamarádky by se dali považovat za jednu ze skupin, u kterých není tak obtížné prozrazení své odlišné sexuální orientace. Všeobecně, dle výsledků, nemají mladí lidé, jak na Slovensku, tak v České republice, problém s homosexualitou, pokud jsou s ní konfrontováni přímo a od někoho, na kom jim záleží. Nebyl bych udiven, kdyby ta část mládeže, která jakýmkoliv způsobem potencionálně odsuzuje homosexualitu a homosexuálně orientované jedince, byla právě ta část, která žádného homosexuála osobně nezná a nemá s žádným nějaký bližší vztah.

4.5 Coming out a socializace v rámci LGBT komunity

U všech respondentů proběhl coming out v rámci LGBT komunity. U všech také proběhla socializace v rámci této komunity. Chtěl bych upozornit na to, že v rámci LGBT komunity nemůžeme coming outem rozumět stejný proces, jako v případě coming outu k heterosexuální majoritě. Jsem toho názoru, že jde spíše o překonání studu a ostychu při setkání se s novou skupinou lidí. Pokud budeme mluvit o setkání pouze s jedním dalším gayem, neprobíhal coming out vlastně nijak. V drtivé většině respondent kontaktoval jiného gaye prostřednictvím internetu a následně, po určité době, se osobně setkali. Oba v tomto případě již vzájemně, prostřednictvím oné internetové komunikace, věděli o své homosexualitě a při osobním setkání neměli tendenci na ni znovu upozorňovat. U slovenských respondentů bylo velmi obtížné získat informace o socializaci v rámci LGBT komunity na Slovensku, a to z toho důvodu, že komunita nebyla v rámci jejich okolí dostupná, či vůbecneexistovala.

Tazatel: „Mě by ještě zajímalo... komunita. Žiješ ted' v Praze, takže tady je, určitě víš, rozsáhlá gay komunita, queer komunita. Ta komunita LGBT lidí je velká a prakticky se jí, jakožto člověk s homosexuální orientací skoro ani nevyhneš, bych řekl, ale zajímalo by mě, kdy ses s komunitou poprvé setkal. Bylo to až tady, v Praze, nebo to bylo ještě na Slovensku?“

Ondrej: „To záleží ako na tom, ako si definuješ slovo komunita. Ako náhle začneš s niekým fungovať vo vzťahu tak to je komunita... a vytvára to ako takú sieť ľudí...“

Tazatel: „No, já myslím spíše, například návštěvu gay baru, to je taková ta typická...“

Ondrej: „Komunitní záležitost...“ (smiech)

Ondrej: „Dajme tomu... ako som začal študovať v Banskej Bystrici bakalárske štúdium a to som už bol v tom vzťahu, jak som bol taký strašne šťastný a kvôli ktorému som podstúpil coming out, nielen kvôli ktorému, ale bol to jeden z akceleratorov coming outu... takže s ním som vlastne vtedy býval, s ním som žil v Banskej Bystrici a v Banskej Bystrici bol v tom čase jeden podnik, teraz tam nie je žiaden, ale v tom čase to bol podnik vyslovene zameraný na LGBT komunitu, ale ako normálny bar, diskotékový bar. Gay bar. Diskotéky každý piatok... no, bolo to také zvláštne. No, ak sa to dá považovať za nejakú komunitu, tak tam sme chodievali raz za čas. Ale skôr to bola... ja si myslím, že skrz ten vzťah s ním som spoznával ďalších ľudí a ta nejaká sú náležitosť s komunitou, ktorá nieje tak úplne explicitná, že by sa dalo niečo spolu robiť, nejakú sa aktivizovať. Ale spoznávaš tých ľudí a všetci a nejakú si prenášate nejaké informácie nejakú dôležitú pre každého jednotlivca. Na druhú stranu aj to, že na strednej škole bol môj jediný prístup k informáciám internet, často akoby formou chatu, on-line chatu. Vlastne tiež komunikuješ s ľuďmi, že tam dajme tomu môžeš aj niečo hľadať, tak sa tam s tými ľuďmi môžeš rozprávať aj o problémoch, ktoré ťa trápia. Ak teda, oni sa s tebou chcú rozprávať. Takže tak nejakú. To je asi tak všetko.“

Tazatel: „Takže dejme tomu, že ten prvý kontakt, jsem pochopil, byl takový neutrální, jako sem tam, poznávám nové lidi... Rozumím.“

Momentálně se na Slovensku vyskytují tři podniky zaměřené přímo na LGBT klientelu. Jeden je v hlavním městě Slovenska Bratislavě, další je ve Vrútkách (Žilinský kraj) a třetí je v krajském městě Košicích. Většinou jsou tyto podniky zjednodušeně nazývány jako gay kluby, místy jsou hanlivě označovány jako „teplárny“, v slovenském jazyce a jako „buzince“ v jazyce českém. Většinou jsou charakteru denního, či nočního baru, nebo nočního klubu. Nedivil bych se, kdyby někde existovala myšlenka, či přesvědčení, že gay bary slouží primárně za účelem navazování náhodných sexuálních kontaktů, ba dokonce provozování sexu přímo v prostorách podniku. Dovolil bych si tuto potencionální myšlenku předem dementovat a upozornit na fakt, že toto není primárním účelem většiny gay klubů provozovaných v České republice, či na Slovensku. Jsou mi známy i gay kluby, které na Slovensku ukončili svou činnost, jeden byl v Nitre a druhý pak v Banskej Bystrici. Počet a rozložení zábavních podniků zaměřených na LGBT klientelu je tristní vzhledem k velikosti státu a počtu obyvatel. Díky tomu, v Přesovském kraji, Nitrianském kraji, Trenčianském kraji, Banskobystrickém kraji a Trnavském kraji neexistuje žádné, veřejnosti alespoň trochu známé, místo kde by se mohli členové LGBT komunity potkávat náhodně, bez jakékoliv předchozí domluvy. Tímto je také, pro slovenskou LGBT komunitu, žijící mimo Bratislavu, Vrútky, Košice a jejich okolí, omezena možnost, se prostřednictvím zábavních podniků seznamovat,

bez předchozí virtuální komunikace, která je většinou realizována pomocí internetu, ať už za jakýmkoliv účelem.

Na Slovensku je také provozováno komunitní centrum s názvem „Q centrum“²¹, nachází se v Bratislavě. Poskytuje psychologické, právní a sociální poradenství, provozují LGBT knihovnu a pořádají různé akce ať už zábavního, či osvětového charakteru. V rámci Q centra existují také podpůrné skupiny např. TransFúzia – podpůrná skupina zaměřená na transgender osoby, skupina pro rodiče a blízké LGBT osob a také skupina osobnostního rozvoje. Bohužel, Q centrum je dostupné prakticky jen občanům Bratislavy a západnějších částí Slovenska. I přesto velmi vítám a oceňuji činnost Q centra a všechny, kteří ji realizují. V Bratislavě se také pořádá akce s názvem Dúhovýpride Bratislava a také Filmový festival Inakosti. Jedná se o kulturní a osvětové LGBT události.

Jeden ze slovenských respondentů se aktivně účastnil Dúhovéhopridu Bratislava a podpory legislativního ošetření registrovaného partnerství na Slovensku. V rámci této podpory se symbolicky vzaly tři páry. Jeden gay pár, jeden lesbický pár a jeden heterosexuální pár. Respondent a jeho partner byli jedním z těchto párů.

Tazatel: „Zapojil ses nějak aktivně do života komunity?“

Ján: „Áno...“

Tazatel: „Tak jak?“

Ján: „Myslím, že prvá udalosť bola zrovna ten gay pride, čo bola aj najvýznamnejšia...“

Tazatel: „Který?“

Ján: „Gay pride... tretí gay pride na Slovensku, v Bratislave...“

Tazatel: „Takže Dúhový...“

Ján: „Dúhový pride v Bratislave a bol som teda súčasťou programu, spolu s mojím partnerom.

Vlastne keďže na Slovensku nie je ta legislatíva na registrované partnerstvá, tak sme tam propagovali, proste tento oficiálny zväzok tým, že v programe vystúpili tri páry, ktoré sa tam symbolicky vzali... zosobášili. Jeden teda heterosexuálny, jeden lesbický pár a jeden gay pár. A to sme boli mi. Zároveň sme dávali rozhovory do médií a objavili sme sa teda v televíznych novinách... a potom sme ešte dávali nejaký rozhovor do rádia a ešte sme robili znova reportáž do televízie. Potom ešte občas píšeme nejaké články na internete a možno cez internet nejaké

---

²¹ Webové stránky Q centra: <http://www.qcentrum.sk/>

aktivity. A ešte ma teraz napadlo. Ešte sme sa vlastne zúčastnili prvého Dúhového plesu v Bratislave a tretieho Dúhového plesu v Ostrave. Teraz...“

Situace v České republice je odlišná. Gay kluby se v ČR vyskytují čteněji. Ve většině krajských měst je alespoň jeden. V Ostravě a Brně jsou minimálně tři, v Praze zhruba deset a více. V Praze existují vysokoškolské spolky (Charlie, Galibi) pro LGBT osoby, které fungují také jako podpůrné skupiny. Dále se v Brně a Praze pořádá akce s názvem Mezipatra – Queer filmový festival, tato akce je charakterem podobná Filmovému festivalu Inakosti, a také Prague Pride, opět akce podobná Dúhovému pridu Bratislava. Vzhledem k těmto velkým rozdílům na české a slovenské LGBT scéně by se česká LGBT komunita dala považovat za potencionálně dostupnější, než ta slovenská.

Aktivní zapojování se do komunity mi potvrdilo pouze málo respondentů, většina z nich byla spíše pasivním účastníkem v dění.

Tazatel: „Zapojil ses někdy aktivně do života komunity? Aktivně myslím nějakou výpomoc na festivalech, například.“

Róbert: „Nie...“

Tazatel: „A plánuješ to, nebo měl jsi to někdy, napadlo tě to někdy, že bys to udělal?“

Róbert: „Neviem, zatiaľ som o tom vôbec nerozmýšľal.“

Tazatel: „Ještě by mě zajímalo, jestli ses během svého života nějak zapojil aktivně do života LGBT komunity. Například, máme tady spoustu akcí, Prague Pride, Dúhovy Pride v Bratislavě, máme tady Mezipatra... asi ses s tím setkal... Takže, zapojil ses nějak aktivně?“

Ondrej: „Do Pridov nie, ale od roku 2011, od nejakého júna sa podieľam na queer festivale, filmovom festivale, ako na rôznych funkciách. A na poslednom Pride, minuloročnom sme čosi pripravovali, akože takú časť programu. Takže takto, ale akoby na tom festivale, to už je tretí rok. Tam sa tak nejako aktivizujem. Ako na slovenskom Pride som nebol, ten bol tretí minulý rok, myslím. Tam som nebol, keď bol prvý rok, tak to bolo akési dramatické, nebol som tam. Tam sa možno pôjdem tento rok pozrieť konečne.“

Jeden z respondentů se setkal s LGBT komunitou nejen u nás, ale také v zahraničí, konkrétně tedy v Londýně, popisuje ji jako velmi rozmanitou a otevřenou.

Tazatel: „Kdy jsi a jak poprvé komunitu vyhledal?“

Michal: „Tak poprvé jsem se do toho prostředí dostal asi v Londýně. Nevím, to bylo tak po... ve druháku na střední, to je čtyři, pět let zpátky, bylo to v rámci toho, že jsem tam byl s tou nejlepší kamarádkou, o který už jsem mluvil, a rozhodli jsme se že navštívíme ulici Old compton street nebo Ruth... teď si nejsem úplně jistej v Londýnském Soho, kde je ta koncentrace těch gay barů a

gay bookshopu, sex shopu a tak podobně. A tam teda to bylo úplně první místo kde jsem narazil na nějakou větší koncentraci právě osob s homosexualitou nebo bisexualitou ale asi i otevřených heterosexuálů, těžko říct. A tam jsem byl spíš vnější pozorovatel, protože mě bylo tenkrát šestnáct, takže do těch klubů jsem se nedostal, i když jsem měl tu možnost. Zval mě tam nějaký tanečník z Arábie a říkal mi Andreo, což se mi líbilo, ale odmítnul jsem jeho pozvání, a takže to bylo první... první takovej ten kontakt s nima. A pak vlastně dlouho nic až v loni jsem si říkal, že by bylo hrozně fajn zapojit se právě do Pridu když už tak rovnou jako dobrovolník.“

Socializace v rámci LGBT komunity probíhala u všech respondentů relativně „hladce“, u většiny respondentů přišla prvně internetová komunikace, vždy pak následovala alespoň jedna návštěva gay baru. Respondenti tuto zkušenost popisují kladně. Většina respondentů se také někdy účastnila kulturních LGBT akcí (hlavně tedy zmiňovaná Mezipatra a Prague Pride). Žádný z respondentů neuvedl, že by se přímo LGBT komunitě vyhýbal. Dalo by se říci, že u všech respondentů proběhla socializace v rámci LGBT komunity v pořádku a bez větších problémů.

4.6 Eventuální rozdíly u českých a slovenských respondentů

U každé z předchozích kapitol jsem se snažil tyto rozdíly co nejvíce vystihnout. Nalezl jsem pár rozdílů v průběhu coming outu u českých respondentů a slovenských respondentů, ale většinou je považuji za minoritní. Pouze minoritní rozdíly, například v reakcích rodičů. Razantní rozdíly jsem ve svém výzkumu ani neočekával. To, že situace na Slovensku je jiná, než situace v ČR, je všeobecně známým faktem a týká se spíše scény veřejné, než scény soukromé, a proto si myslím, že reakce rodičů nebyly nějak velmi rozdílné. Ve školním kolektivu byly reakce veskrze pozitivní jak na české, tak slovenské scéně. Pouze jeden případ homofobního obtěžování jednoho ze slovenských respondentů by se dal považovat za negativní jev. Pedagogové nijak do procesu coming outu nezasahovali ani u českých, ani u slovenských respondentů. Patrný rozdíl je viditelný v možnostech kontaktu s LGBT komunitou. Čeští respondenti měli větší možnosti kontaktu, než respondenti ze Slovenska. Nevyskytly se prakticky žádné rozdíly například v tom, komu a kdy se jedinec svěřuje jako první, jestli svou homosexualitu tají, či jsou naprosto otevření. Neobjevil jsem rozdíl v přístupu vyučujících a vesměs ani v reakci kamarádů, přátel na coming out jedince. Celkově bych eventuální rozdíly zhodnotil jako ne příliš velké a nedovolím si říct, že by slovenští respondenti měli coming out nějak významně těžší, než respondenti z České republiky.

Negativní reakce a zkušenosti získané během coming outu, ať už v rodině, či kdekoli jinde, se objevovaly na obou stranách, řekněme rovnoměrně.

5 Diskuze

Proces coming outu, jak jsem se s ním u svých respondentů setkal, nebyl, kromě jednoho případu, spojen s mimořádnými psychickými. Sebevražedné pokusy, fatální rozpad rodinných vztahů, vyhození z domova a další krizové situace, k nimž v souvislosti s coming outem někdy dochází a které znám i ze svého okolí, se v mém vzorku nevyskytly. Mohlo to být způsobeno několika faktory. Nejdůležitější je, že jsem hledal respondenty, kteří coming outem procházejí, nebo prošli a jsou o něm ochotni hovořit. Je tedy pravděpodobné, že lidé, kteří během tohoto procesu zažili události, na které nechtějí vzpomínat, se jako respondenti vůbec nehlásili. Stejně tak se patrně nehlásili lidé, kteří v důsledku tohoto procesu prožívají těžké problémy.

Jak jsem již uvedl výše, respondenti byli moji kamarádi, známí nebo lidé, které mi tito kamarádi, známí doporučili, či mi na ně dali kontakt. Jejich motivem byla snaha poskytnout mi materiál pro bakalářskou práci, takže situace „insidera“ mi při shánění respondentů výrazně pomohla, zároveň však ovlivnila složení vzorku:

- 1) *Respondenti byli etničtí Češi a Slováci, ve vzorku se nevyskytovali přistěhovalci, či potomci přistěhovalců, Romové.*
- 2) *Žádný z respondentů nepocházel ze silně nábožensky orientovaného prostředí a žádný z nich nezmínil, že by náboženství v jeho životě hrálo podstatný vliv. Pokud některý z nich otázku náboženství zmínil, bylo to spíše v souvislosti s generací prarodičů.*
- 3) *Všichni respondenti měli ukončené středoškolské vzdělání, tři měli ukončenou vysokou školu, část jich dále studovala. Bylo zřejmé, že během svého coming outu měli přístup k informacím (především internet).*

- 4) *Žádný z respondentů nepocházel ze sociálně vyloučených lokalit či sociálně slabého prostředí. Jejich coming out i vstup do dospělosti byl proto podstatně snazší než u těch mladých gayů, kteří musejí bojovat se sociálním znevýhodněním.*
- 5) *Nikdo z respondentů nebyl tělesně ani mentálně postižený²². To rovněž usnadňovalo jejich přístup k informacím (oproti například gayům s mentálním postižením) a neměli větší překážky v přístupu ke komunitě (s nimiž se setkávají nevidomí gayové; pro vozíčkáře představuje jejich postižení například v situaci, kdy v celé ČR ani v SR neexistuje jediný bezbariérový podnik pro LGBT klientelu, překážku často nepřekonatelnou²³).*
- 6) *Žádný z respondentů neuvedl, že by měl zkušenost s užíváním nepovolených návykových látek.*
- 7) *Žádný z respondentů nepobýval ve výchovném ani v diagnostickém ústavu.*
- 8) *Žádný z respondentů nebyl odsouzen k trestu odnětí svobody.*

Všichni respondenti pobývají v Praze, až na dva, kteří žijí mimo Prahu, což mohlo mít určitý vliv na vzorek. Praha, tedy hlavní centrum LGBT komunity v ČR, a zároveň místo s největší tolerancí vůči minoritám. Žádný z respondentů nežije na venkově. Aktuální situace respondentů se pravděpodobně liší od mladých gayů, pobývajících na českém či slovenském venkově. Naopak dospíváním si většina respondentů prošla v menších městech až vesnicích, což do jisté míry navrácí vzorku reprezentativnost, protože většina z nich si většinu coming outu odbyla právě v těchto menších městech, či vesnicích.

Vzorek jasně opisuje situaci, kdy se většina homosexuálů stahuje do velkých měst, kde se těší větší toleranci, jež zároveň souvisí s větší anonymitou. S touto větší koncentrací gayů v městech a metropolích přichází také více podniků zaměřených na LGBT klientelu, více spolků a organizací. Tím vzorek opisuje známý jev, totiž migraci mladých gayů z vesnic a menších měst do velkoměsta, kde nacházejí větší toleranci a lepší možnosti při hledání partnera.

---

²² Dva z respondentů nosí dioptrické brýle, jde však o lehčí formu zrakového postižení, která je neomezuje v běžném životě.

²³ Jak jsem se sám přesvědčil, jako dobrovolný asistent pro návštěvníky s omezenou schopností pohybu na Prague Pride 2012.

Byl jsem překvapen faktem, že mnou zjištěné údaje se buď minimálně, nebo vůbec shodují s výsledky jiných výzkumů. Jak jsem se již zmínil v teorii, tak v knize Neviditelná menšina uvádí Šípošová (2002), že více jak polovina adolescentů s neheterosexuální sexuální orientací bylo objektem výsměchu, a 10 až 20 procent bylo kvůli sexuální orientaci alespoň jednou obětí fyzického útoku. V mém výzkumu se toto potvrdilo pouze u jednoho respondenta.

Dále dle výzkumu, který prováděla Altera, o. z., zažilo 30% jejich respondentů diskriminaci přímo v rodině (výhrůžky, nucená návštěva lékaře, vyhnání z domu, zákazy atp.). V mém vzorku se takováto přímá diskriminace neobjevila. Je nutno dodat, že diskriminaci vnímám souvislé jednání stejného charakteru, nepočítám proto do diskriminace prvotní šokové reakce rodičů.

Naopak se mi potvrdila shoda u výzkumu Voborského (2008), kde uvádí, že k uvědomění si vlastní homosexuality dochází zhruba mezi 13 – 19 rokem života. U mých respondentů docházelo k prvotnímu uvědomění si většinou do 18 roku života. Jak u výzkumu Voborského, tak u mého, nebyly u respondentů prokázány žádné sebevražedné myšlenky, ani tendence.

6 Závěr

Výzkum ukázal, že prvním, komu mladí lidé o homosexuální orientaci říkají, bývají jejich vrstevníci. Ti přijímají tuto informaci většinou vstřícně, zároveň však nebývají schopni nechat si ji pro sebe a brzy ji rozšíří v okruhu známých, případně ve třídě. To se pak může stát podnětem k šikaně (nebo záminkou k jejímu rozšíření, pokud už je ve třídě latentně přítomná). Pedagogové se o věci dovídali nanejvýš zprostředkovaně. Takováto situace je zkouškou pro celou třídu. Pokud v ní dříve nevládly dobré vztahy, bude o to těžší.

Nejvyhledávanějším zdrojem informací je pro mladé lidi internet. Prostřednictvím internetu navazují také první známosti. Ve výzkumu se vyskytl případ, kdy se pokus o seznámení na sociální síti stal příčinou homofobního obtěžování. Mladí lidé (bez rozdílu sexuální orientace) by měli vědět, jak internet používat bezpečně.

Respondenti vícekrát popsali situaci, kdy vrstevníci přijali jejich sexuální orientaci s pochopením a respektem, žádný z nich nezmiňoval ukončení přátelství z tohoto důvodu. Ukazuje to, že mladí lidé, i když mohou na zmínku o homosexualitě obecně reagovat smíchem či nevhodnými poznámkami, v případě konkrétních lidí ve svém okolí se chovají spíše tolerantně a s respektem. Dále výzkum ukázal, že většina respondentů podstoupila coming out rodině. Reakce byly, v drtivé většině šokové, negativní. Vyústění většinou pozitivní, v toleranci, ba dokonce akceptaci jedince.

Mladí lidé jsou také vesměs otevření LGBT komunitě. Hledají v ní zábavu, podporu, pochopení. Někteří se na LGBT komunitě realizují pomocí aktivismu. Nedělá jim problém se s komunitou setkávat.

Rozdíly ve výsledcích u českých a slovenských respondentů byly většinou minimální.

Použitá literatura

BOČÁK, M. *Čerstvá šťava s trpkou príchutí / Heterosexuální muži v gayporne*. Cinepur, [online]. 19. 1. 2011 Dostupný z WWW: <<http://cinepur.cz/article.php?article=1927>>

BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví?*. Vyd. 1. Praha: ScientiaMedica, 1992, 124 s. ISBN 80-855-2603-4.

Česko, *ZÁKON č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)*. Sbírka zákonů, ročník 2009, částka 58, ze dne 29. 6. 2009. Dostupný z WWW: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb09040>>.

Česko, *ZÁKON č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník*. Sbírka zákonů, ročník 2009, částka 11, ze dne 9. 2. 2009. Dostupný z WWW: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb09040>>.

FANEL, J. (2000). *Gay historie*. Praha: Dauphin.

FIALOVÁ, E., SPOUSTOVÁ, I., HAVELKOVÁ, B. *Diskriminace a právo*. Praha: Gender Studies, 2007. ISBN 978-80-86520-20-9

FLOYD, F. & STEIN, T. (2002): *Sexualorientation identity formation among gay, lesbians and bisexual youths: Multiple patterns of milestone experiences*. *Journal of research on adolescence*, 12(2), 167-191.

JANOŠOVÁ, P. (2000). *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum.

KAŇKA, P.. *Abeceda homosexuality*. [online]. leden 2000. Dostupné z WWW: http://www.004.cz/storage/abeceda_homosexuality.pdf

KŘÍŽKOVÁ, D.: *Nepřijatá homosexualita*. *Psychologie dnes*, 1999, 5 (1),

MIOVSKÝ, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: GradaPublishing.

ONDRISOVÁ, S., ŠÍPOŠOVÁ, M., ČERVENKOVÁ, I., JÓJÁRT, P., & BIANCHI, G. (2002): *Neviditelná menšina*. Bratislava: Nadácia občan a demokracia., ISBN 80-968528-5-X

PATTERSON, C.&D'Augelli, A.(1998). *Lesbian, gay, and bisexual identities in families. Psychological perspectives*. New York: Oxford University Press.

PECHOVÁ, O. (2009). *Diskriminace na základě sexuální orientace. E-psychologie* [online]. 3(3), 1-16 [20. 1. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://e-psycholog.eu/pdf/pechova.pdf>>.

PECHOVÁ, O. *Diskriminace sexuálních minorit v ČR*. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Diskriminace_sexualnich_minorit_v_CR.pdf>

Programové prohlášení Výboru pro sexuální menšiny. [online]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/dokumenty/programove-prohlaseni-vyboru-66800/>

PROCHÁZKA, I. (2002). *Coming out*. Brno: STUD.

PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. (2003). *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Praha. Gay iniciativa v ČR, 2003.

RABOCH, J.; PAVLOVSKÝ, P. *Psychiatrie - minimum pro praxi*. 3. vyd. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-423-3

RYAN, C., RIVERS, I. (2003). *Lesbian, gay, bisexual and transgender youth: victimization and its correlates in the USA and UK*. *Culture, health, and sexuality*, Vol. 5, No. 2. 103-119.

SAVIN-WILLIAMS, R. (1998). *The disclosure to families of same-sex attractions by lesbians, gays and bisexual youths*. *Journal of research on adolescence*. 8(1), 49-68.

Slovensko, *ZÁKON č. 365/2004 Z.z., o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon)*. Zbierka zákonov, ročník 2004, čiastka 153/2004, ze dne 24. 6. 2004, Dostupný z WWW: <<http://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-365>>

STEHLÍKOVÁ, D., PROCHÁKOVÁ, I. & HROMADA, J. (1995). *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR*. Praha: Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO) v České republice.

UNDERWOOD, S. G., *Gay Men and analeroticism: tops, bottoms, and versatiles*, Harrington Park Press, 2003

Usnesení Evropského parlamentu o homofobii v Evropě. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0018+0+DOC+XML+V0//CS>

VOBORSKÝ, L. (2008). *Coming out*. Diplomová práce, Katedra psychologie FF UP Olomouc.

Výskum diskriminácie na základe sexuálnej orientácie na Slovensku. [online]. Dostupné z WWW: <http://diskriminacia.altera.sk/vyskum/>

WEISS, P. (2002): *Sexuální deviace*. Praha, Portál.

ZETÍKOVÁ, M. (2008). *Utváření sexuální identity v procesu coming outu u dospívajících gayů*. Rigorózní práce. Katedra psychologie FF MU Brno

Přílohy

Transkripce rozhovorů jsou k dispozici v archivu autora práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Richard Hubert
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	PhDr. Olga Pechová, PhD.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Coming out u mladých gayů v České republice a na Slovensku
Název v angličtině:	Coming out of young gay men in the Czech and Slovak Republics
Anotace práce:	Bakalářská práce pojednává o coming outu u mladých gayů v České republice a na Slovensku. Teoretická část se věnuje teorii o homosexuální orientaci, coming outu, homofobii a homofobní diskriminaci. Praktická část se věnuje výzkumu průběhu coming outu na souboru deseti respondentů.
Klíčová slova:	Coming out, homosexualita, homofobie, rodina, škola, kvalitativní výzkum, komunita

Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with coming out of young gays in the Czech Republic and Slovakia. The theoretical part is aimed at theory of homosexual orientation , coming out , homophobia and homophobic discrimination. Practical part is aimed at research of coming out process on a set of ten respondents.
Klíčová slova v angličtině:	Coming out, homosexuality, homophobia, family, school, qualitative research, community
Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	77 str.
Jazyk práce:	Čeština